

VIGRED

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—. Za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Masarykova cesta 12, Vzajemna zavarovalnica. Telef. št. 4034. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah. Za tiskarno odgovarja A. Trontelj C. M.

Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenarodenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Masarykova c. 12.

VSEBINA:

Vseh vernih dan (F. Zagradišnik). — Kaj so nam povedale Brezje (Dr. V. Fajdiga). — V novembru (B. T.). — Klic duš (Dr. J. Ž.). — Mons. dr. J. Debevec (La.). — Jesen (M. Pavlovčič). — Mati (Dr. I. Česnik). — Smrt. — Križana ljubezen. — Burja svira († Beloglavec - Krajnc Draga). — Razmišljanje o smrti (J. Munih). — Drobne slike (E. Kolman). — Ne vem (S. Vinšek). — Trnje (F. J.). — Na pokopališču (I. Kirm). — Iz vasi (A. Gale). — Skrb in delo za matere-porodnice (A. L.) — Ko cvete kizantema (M. Berce). — Deklica na tuje gre. — Žena v svetu. — Iz domačih krogov. — V naših domovih. — Dobre knjige.

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

r. z. z n. z. Ljubljana, Miklošičeva c. 6 (v lastni palači)
obrestuje hranilne vloge najugodnejše.

Nove in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive,
obrestuje po 4 ‰, proti odpovedi do 5 ‰

V upravi Vigredi:

Mati vzgojiteljica . . . 16 din
Materam . . . . . 8 din
Kuhaj varčno in dobro . . . 3 din
Praktični nasveti gospodinji 3 din
Predavanja social. tečaja . . 10 din

VIGRED

ŽENSKI LIST

LETO 1938

november št. 11

Francè Zagradišnik:

Vseh vernih dan

Bili so, kot mi: žrtve grobu posvečene.

Živi so delali in trpeli in vsak s svojim križem na Golgoto romali sleherni dan.

Dodelali so, dotrpeli in odšli nepovratno pot.

»Žalujoči ostali« so jim vklesali slovo na nagrobnike.

Pogani brez upanja: »Bilo je nekoč...« »... da v raju kdaj se snidemo...«, kristjani od Gospoda poučeni in od Pavla v veri in upanju potrjeni: »Nočemo pa, bratje, da bi bili vi nevedni o rajnih, da se ne boste žalostili, kakor drugi, ki upanja nimajo...« (1. Tes 4, 13, 14) saj »... mrtvi bodo vstali neminljivi...«, (1. Kor 15, 52) kajti »... tvojim svetim se življenje izpremeni, ne pa uniči...« (hvalospev 2. nov.).

Verujočemu kristjanu vseh vernih dan ni jokav spomin, ne brezupen vzdih in tožba, ne bridka misel, žgoča do mozga. Z Jobom ve, da človek »kakor cvetlica vzide in ovene, beži kakor senca...« in sleherni uro čuti živeje: »Moj duh omaguje, dnevi mi ugašajo in le grob mi ostaja.« (Job 17, 1).

Vernih duš dan glasan spomin našega življenja štirinajste postaje, ki jo slehernik premeriti mora, da mu velikonočno jutro zasine, ko »po končanju dóma na zemlji, dobi večno bivališče v nebesih.«

In še: vernih duš dan vedni memento: »... pride dan Gospodov, kakor tat ponoči.« (Tes 5, 2). Ob nesluteni uri, »ob kateri ne mislimo« prav nalahno potrka gost neprijazni.

Bo naju-li zalotil ko tat?

Kaj so nam povedale Brezje

Daleč za nami je že veličastni tabor na Brezjah, ali še vedno je prepolno spominov na njegovo prelest. Kjerkoli hodiš, povsod ti pripovedujejo o dekliškem slavju na Brezjah. Eden se spominja njegove obsežnosti, drugi hvali njegovo urejenost, tretji občuduje njegovo mladostno srečo in veselje. Kako tako lepega zmagoslavja ne bi bili veseli predvsem prireditelji tabora, ki so z njim v resnici v nepričakovani veliki meri dosegli vse namene, ki so si jih s taborom postavili.

Tabor je hotel biti najprej lepo *romanje slovenskih deklet k Mariji Pomagaj* na Brezje. Mogoče je prav ta misel zgrabila največ deklet in jih dvignila do neverjetne požrtvovalnosti, ko naj Mati božja sprejme skupno in najlepše počaščenje svojih hčera. Brezje so bile okrašene za to romanje kakor še nikoli. Notranjščina cerkve v samih vencih, zunanji prostori v mlajih in zastavah kakor takrat, ko so Marijo kronali . . . Kako je bil romarski predvečer, ko se je vila neskončna procesija lučic proti cerkvi, kako romarska noč, ko je bilo svetišče in dvorišče polno počivajočih romaric, ki pa so še v spanju skoraj našle moči za Marijino slavo, kako romarski šele naslednji dan, ki je videl skoro 6000 sv. obhajil in sv. maš in pesmi in oblegane spovednice in solze v očeh pred Marijino podobo . . . Veliko naše upanje je, da so dekleta tedaj molila, za kar so bila naprošena, molila za edinost med katoliškimi Slovenci, za Katoliško akcijo, za močno kat. dekliško gibanje. Koliko čudovitih sadov smemo pričakovati od takih prošenj, ki so se dvigale k Mariji iz nedolžnih in očiščenih dekliških src.

Veliko dekliško zborovanje na Brezjah pa je pokazalo tudi, kako veliko navdušenje za dobro in sveto stvar vlada v srcih katoliških slovenskih deklet. Le malo časa je bilo na razpolago za propagando, dekleta so bila še vsa trudna od nepozabnega mladinskega tabora v Ljubljani, in vendar so prišla na Brezje od blizu in daleč, da dokažejo svojo voljo *sodelovati pri pravični borbi za poštenje in družino*. Dekliški dan na Brezjah je dokazal, da nam bodo katoliškimi Slovencem v tej borbi še največ mogla pomagati ravno dekleta, samo treba je, da so razgibana in v ta namen organizirana. Treba je, da se za kat. dekliško gibanje močno zavzamemo in nosilo nam bo stoteren sad. Slovensko katoliško dekle bo zadnje, ki bo v takih trenutkih odpovedalo. To naj si kot spomin na tabor zapomnijo vsi, ki so apostolsko voljo in silo teh deklet podcenjevali.

Mogoče v naši zgodovini še nobena prilika ni tako jasno odkrila, da je tudi *dekle zmoglo velikih dejanj v javnosti*, kakor ravno tabor na Brezjah, ki so ga *same* organizirale, same pisale v liste, raznašale letake in plakate, same vodile blagajno, same organizirale rediteljstvo, same vodile sprevode, urejevale samaritansko službo, vzdrževale red med dvanajst tisoč dekleti, vodile same zborovanje, same sprejemale odličnike, same odpravile dekleta domov na celo vrsto posebnih vlakov brez nereda in nesreč, same po taboru

vse zopet spravile v vzoren red in tako pred javnostjo *same priredile tabor*, ki je bil po mnenju vseh eden najlepših sploh. Proti dejstvom ni dokazov. Slovensko dekle, če je verno in urejeno, bo moglo izvršiti velike reči, posebno takrat, kadar bo šlo za največje, za vero.

To je bila pa še posebna lepota tabora slovenskih katoliških deklet. Ni mu bilo do politične manifestacije in ne do onega narodno-prosvetnega značaja, ki je bil značilen za ostale tabore po Sloveniji. Tabor na Brezjah je hotel biti predvsem verski, hotel je biti *tabor za katoliško življenje* in je to tudi v resnici bil. Predmet razprav in resolucij sta bili dve poglavji našega katoliškega življenja, ki pa sta le preveč zanemarjeni in sicer poglavje o družini, ki ji preti uzakonitev razporoke in poglavje o pomanjkanju poštenosti v tisku, knjigi in modi, kar vse nam do temeljev kvari posebno mladino. Nujno je potrebno, da se slovenski katoličani zbiramo na tabore za varstvo svojih verskih in moralnih vrednot, katerih padec nas more tudi narodno zelo oslabiti. Ko se bomo zbirali na obrambne zборе tudi za svetost družine, tudi za krščansko vzgojo mladine, tudi za poštenost javnega življenja, tedaj bomo stali trdneje in bolj urejeno za slučaj viharja. Dekliški dan je povedal, da so pri nas tabori za katoliško življenje ne samo možni, ampak tudi lepi in privlačni.

Ako primerjamo vrednote, ki so se na Brezjah pokazale v tako lepi luči po njihovi važnosti in ceni, moramo priznati, da je bila čudovito izražena *katoliška edinost* tista, ki smo jo želeli videti in smo jo res doživeli. Kdo ne ve, da so se v pripravah za dekliški tabor združile vse tri glavne organizacije, ki hočejo pri nas voditi slovenska dekleta in sicer Katoliška akcija za dekleta, Dekliški krožki in Marijine družbe? Ni bila pa ta edinost vidna samo v Pripravljalnem odboru, marveč se je prenesla z navdušenjem v posamezne fare. Tedaj ni šlo več za to, ali pripadaš eni ali drugi organizaciji, bile so le verna slovenska dekleta, ki jih Cerkev kliče v obrambo največjih svojih pravic v družini in javnosti. Poleg edinosti organizacij pa smo doživeli še sicer težko edinost stanov in poklicev. Za vse udeležence je bil dan na Brezjah praznik resnične sestrške ljubezni. Poleg delavke je stala učiteljica, poleg dekleta z dežele elegantno oblečena meščanka, poleg diakinje že odrasla profesorica in kar je glavno: brez kake visokosti ali odbijanja, polne obzirnosti in liubeznivosti druga do druge. Ni bilo ne uniform ne znakov ne zastav, ki bi jih ločile. Le narodna noša, pesem in cvetje so ji krasile. V času, ko se stanovi oddaljujejo od one lepe krščanske edinosti, ki jih je družila v srednjem veku, so dekleta na Brezjah pokazale, kako je treba biti eno vsaj od časa do časa. In v dobi, ko sovražne sile sejejo needinost v vrste katoliških Slovencev, nam je bil dekliški zbor na Brezjah, ki ga je pozdravljala vsa javnost, pričeniši z narodnim voditeljem dr. Korošcem in cerkvenim voditeljem in pokroviteljem škofom dr. Rožmanom, kakor razodetje, kako moramo puščati ob stran vso needinost in se z združenimi silami lotiti skupnih važnih nalog. »Edinost, edinost, edinost«, to je klic sv. očeta iz Rima in slovenska dekleta so ga slišala in se po njem ravnala. To jim smemo šteti še v posebno čast in zaslugo.

Prav posebno pa sme biti vesela tabora na Brezjah *Katoliška akcija*. Brez javnega razglašanja je s taborom 24. julija Katoliška akcija za dekleta v Ljubljani ob najlepšem sodelovanju ostalih dekliških organizacij izvedla med slovenskimi dekleti neke vrste nabor za misel in program KA pri nas. Odziv je bil presenetljivo ugoden. Ideja KA, ki jo je med naša dekleta zaneslo in priljubilo dosedanje štiriletno delo Katoliške akcije in njenih dekliških vodstev, je s taborom na Brezjah veliko pridobila. Katoliška akcija za dekleta je ob tej priliki uspešno izvršila dvojno svojo nalogo: združila je vse dekliške organizacije za iste cilje in delo poleg tega pa po svojih stanovskih edinicah dosegla, da je važna katoliška zadeva našla odmev v sicer težko dosegljivi notranjosti posameznih stanov. Skrbne priprave na tabor, ki so bile velika in važna vaja za vse članice KA, so se seveda morale končati s popolnim uspehom in je s prvim taborom slovenskih katoliških deklet na Brezjah dobila Katoliška akcija za dekleta popolno in javno potrdilo svojega dela. Najvažnejše pa je, da je ob tej priliki pridobila mnogo prijateljev, ki bodo odslej njeni najbolj vneti zagovorniki in pomočniki.

To naj bi bila nekaka bilanca našega veličastnega tabora v letošnjem poletju. Ali ni prav, da se ob njenem zaključku zahvalimo vsem, ki so pomagali in sodelovali? Najprej Dekliškim krožkom in Marijinim družbam, vsem visokim in častnim gostom, pozornosti naroda, ki je za ta dan odpovedal druge tabore, pomočnikom na Brezjah in Ljubljani, železniški upravi in časnikarjem, čudovito lepemu sodelovanju župnih uradov, vsem drugim, posebno pa udeleženkam samim. Največja zahvala pa vedno veljaj nebeški Materi, ki nam je tako milostno pomagala pri vsem delu, da smo doživeli, da geslo »*Povsod Boga po Mariji*« ni samo beseda.

B. T.:

V NOVEMBRU

Nebo se je sklonilo nizko k zemlji in spremenilo cvetočo naravo v vrt umiranja. —

Pozna jesen. —

Kot daljna pesem prošlosti pošumeva gozd ob vetru, ki hiti nad pokrajino, preko vrta belih krizantem, da se sklanjajo skoraj do grobov... Kakor pesem iz davnine, ki nam vrača spomine iz minulosti in življenja teh, ki spe pod to cvetno gredo, obenem njihove prihodnosti, tistega cilja, ki ga vsi slutimo, pričakujemo in si vendar ne upamo odkrito zreti vanj. —

Človek beži od smrti, od umiranja, boji se nehanja te poti — ki vendar vodi — k smrti! —

Mir, neskončni mir je tu. Na trhlem, mokrem lesu, s sklonjeno glavo molči — Kristus. Šipkov grm se vzpenja ob njem in ga ob slednjem sunkovitem dihu jesenskega vetra objame s svojim rosnim vejevjem. —

Kristus pa molči, prinaša mir in odpušča...

V duši človekovi pa vstaja nemir. Poln tesnobnih slutenj tava mimo grobov, mimo Njega proč od tu; domov . . .

Med ječanjem vetra odjeka pojoč in zategel glas zapirajočih železnih vrat. —

Kristus pa molči — in kot bi s svojim molkom nemo klical: »Človek, tu je tvoji dom!« —

Dr. J. Ž.:

KLIC DUŠ

(Misli za spomin vseh vernih.)

Ko odletava jesensko listje z dreves, se nam zdi, kakor da doni na naša ušesa tožba in prošnja naših rajnih prijateljev in znancev: Usmilite se nas, usmilite se nas, vsaj vi, prijatelji naši, ker roka Gospodova nas je močno zadela (Job 19, 21).

Duše na kraju očiščevanja trpe, ker bi šle rade k svojemu Očetu, a še ne morejo. »Kdo pojde na goro Gospodovo? — Kdor je nedolžnih rok« ps 23, 3. Morda še niso zadosti nedolžnih rok. Tedaj pa niti nočejo pred obličje božje, dokler niso izmle zadnjega madeža.

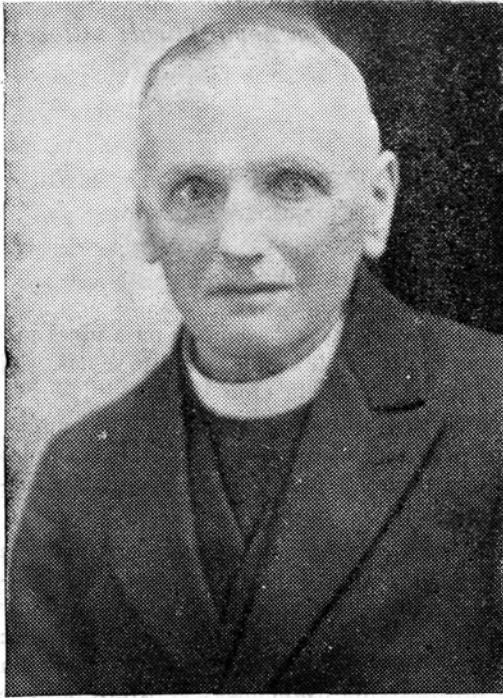
Pomagajmo našim prijateljicam, ki si same pomagati ne morejo, ker je prišla noč, v kateri nihče ne more delati. Razodetje božje nam jih priporoča v pomoč. »Sveta in dobra je misel moliti za mrtve, da bi bili rešeni grehov,« to je o s t a n k o v grehov, časnih kazni za odpustljive ali že odpuščene velike krivde. Sv. Avguštin pravi: »Ne pozabite mrtvih, hitite zanje moliti.« Gotovo se je pri tem spominjal naročila svoje umirajoče matere sv. Monike, ki je prosila svoja dva sinova: »Pokopljita moje telo, kjer koli hočeta, prosim vaju le, da se me spominjata pri Gospodovem oltarju« (Izopv 9, 11).

Pomaga lahko dušam v kraju trpljenja vsaka naša molitev, vsak naš rožni venec, vsako dobro delo, zlasti vsako trpljenje, dušno ali telesno, vsaka zapuščenost, vsako razočaranje, največ pa d a r i t e v s v. m a š e. Sv. maša je obnavljajoče se največje trpljenje in največja vdanost Boga-človeka. »Kadar mašnik daruje, časti Boga, razveseljuje angele, spodbuja verne, podpira žive, dobiva m r t v i m p o k o j in je še sam deležen vseh dobrot.« (Hoja za Kr. IV. 5.) S smrtjo na križu je Jezus zadostil za grehe (krivdo in kazen) vsega sveta (1 Jan 2, 2); sv. maša pa je ponavljanje Jezusove daritvene smrti na križu. Sv. Antonin pravi: »Presv. oltarski zakrament, v katerem se neprenehoma ponavlja trpljenje Jezusa Kristusa, je sam na sebi prvi in najboljši pripomoček za duše v vcah; je palica, ob kateri se slednjič dvignejo v nebesa in se končno utolažijo.«

Kako se ne bi, saj je sv. maša trpljenje Boga-človeka! »Noben človeški jezik ne more izgovoriti, kako bogat sad izvira iz daritve sv. maše.« (Sv. Lavrencij Justiniani.) »Še Bog ne more storiti, da bi bilo kako dejanje svetejšo in večje kot je daritev svete maše.« (Sv. Alfonz Liguorij.) »Vsa dobra dela, ki jih storiš, vsa pokorila sveta so komaj iskrica vrednosti v primeri s sv. mašo, če jo prav daruješ.«

Darujmo prav, darujmo v duhu, da bomo še mi deležni neizmernih sadov sv. maše. Te pa naklanjajmo dušam. Ko se bodo dvignile iz morja bolečin, nam bodo vračale. Že sam pogled nanje pa nas bo učil vdano prenašati lasten življenjski križ. Dragocena pomoč. Simon iz Cirene. (Če hočete posebno uspešno pomagati vernim dušam v vcah, posebno svojim dragim umrlim, jih vpišite v *Misijsko mašno družbo*. Podrobnosti najdete na priloženem letaku.)

† Monsignor dr. Jože Debevec

V letošnjem letniku nam je še spisal sliko matere našega pesnika-velikana v 5. številki Vigredi in je obljubil še marsikaj pripraviti, kadar bo čas in prostor v Vigredi, — zdaj ga pa že ni več med nami . . . O božiču je še z resničnim veseljem predaval na tečaju Slomškove zveze in za čudo: imel je med učiteljicami najvernejše poslušalke in pri razgovoru največ vprašanj iz vrst učiteljic. Kako se je vidno razveselil, ko je iz vrst najmlajših slišal tako temeljite ocene te in one naše ali tuje pesnitve! Ves je oživel in se pomladil med mladimi! — Kadarkoli smo ga prosile za predavanje pri kakem tečaju, vselej se je rad odzval in razpravljaj o zaželeni temi čisto na svoj način,

a tako, da so mu vse poslušalke lahko in rade sledile. Le spomnimo se na tečaj za odbornice ženskih odsekov in dekljskih krožkov lansko zimo, kako je obravnaval temo »Kako naj berem?«! — Pa če gremo še nazaj, ga najdemo kot celoletnega sotrudnika Vigredi, ko je v letu 1931 prevajal prelepo povest v verzih »H e n o h A r d e n« iz angleščine.

Marsikatera Vigrednica si je ob tej povesti zaželela takega moža, kakor je bil Henoh. To je bil tudi namen odličnega prevajalca, da je pokazal lepoto družinske ljubezni in zvestobe dane besede. Le kdor je bil ob prevajanju tega lepega svetovnega dela gospodu prevajalcu blizu, je mogel pregledati izredno zmogost njegovo, da je prevod čimbolj približal resničnosti originalne pesnitve, da ni prevajal le smiselno, ampak tudi oblikovno v vsej sličnosti originalu. Po je še in zopet še popravil in predelal stihe, da so bili originalnim tem bolj podobni. Nihče bi se ne bil lotil še ponatisa in sicer v lastnem založništvu na tako nesebičen način, kakor mons. dr. Debevec; hotel je, da ima dijaštvo naših srednjih šol vzor za idilično pesnitev. Žal le, da se srednje šole niso v taki meri poslužile tega prevoda v lični brošurici, kakor si je prevajalec in založnik zamislil. Ostalo je tega ponatisa še precejšnje število in bi ga mogli dijaki in dijakine še lahko nabaviti bodisi pri Vigredi, bodisi pri dedičih umrlega. Vsekakor zasluži to lepo delo, da ga ima kot spomin na tega odličnega literarnega in prosvetnega delavca

vsaka Vigrednica in vsak dijak ali dijakinja, ki so že itak v Mentorju imeli srečo prebirati njegove prelepe spomine na dijaška leta.

Če bi pa še od druge strani hotele pogledati v njegovo dela in truda polno življenje, bi ga našle povsod tam, kjer je bilo treba prijeti za delo, da se je naša slovenska stvar mogla razvijati ali bolje razvijati. Nikoli ni bil brez dela; celo zadnji dnevi v bolezni so ga našli še v snovanju za delo in zopet delo. Kakor je napisano na Krekovem grobu, tako bi morali napisati tudi na mons. Debevčev grob, da je namreč najlepše umreti sredi dela.

Ko se Vigred s hvaležnostjo spominja svojega odličnega sotrudnika, si ne more drugega, kakor želeči, da bi naši sedanji mladi delavci našli v mons. Debevcu svetel zgled za delo, za narodno delo, za slovensko delo in ne nazadnje tudi za delo — ženam in dekletom v korist. — Bog mu bodi obilen plačnik za vse!

Milan Pavlovčič:

J E S E N

V gostem slapu pada dež med mlado ajdo,
na cesti že odpadlo listje krvavi,
glasno upira veter se ob zidu v brajdo,
boleče v vejah dreves ječi.

Votlo deževnica klokoče v žlebu,
turobno, kakor da k pogrebu
dekleta mladega zvone,
se v oknih stekla oglase,
ko nanje udari dežna kaplja.

V mrak se čumnata potaplja.
Le medel svit skoz križe oken lije
in komaj se dotiplje do Marije,
ki sedem ji gorja prebodlo je srce.

Brezplodno iztegujem v mrak roke.
Nenadno mi srce je stisnila tesnoba.
Tako je kratka le še pot do groba
in koščka sreče nisem še ujel za se.
Tako sem prazen ves in prazne so kot jaz te stene
in v oknih dež, kot solze Magdalene,
ki nad potjo se izgrešeno točijo,
je ves grenak.

Da pojdem, danes pojdem čez ta prag,
da skozi slap solza kesanja,
mi duša bolna od iskanja
zasanja morda daljnega miru sladkost.

MATI

Družina

(Nadaljevanje)

»Tako-le sem čital v neki knjigi:

— Košček odseva nebeške sreče in rajskega veselja je krščanska družina — zvest in skrben mož in oče, dobra žena in mati — vzgojiteljica, ubogljivi, zdravi otroci.«

Prava zakonska ljubezen je največje možno prijateljstvo, ker traja celo življenje in druží moža in ženo v enoto.

Gmotno se potrebe posameznika v zakonu brže zmanjšajo kot povečajo. Skupno delo, skupen dohodek se pametno razdeli. Modra gospodinja, ki ima količkaj smisla za praktično življenje, zmanjša izdatke in z malimi dohodki doseže velike uspehe. Resnična je beseda: »Nesrečen je, kdor stoji v življenju sam, kajti padel bo in nihče ga ne bo podprl.«

V dveh so neprijetnosti manj bridke, sreča je pa večja.

V dveh raste pogum in odpornost.

V dveh se večja zanimanje za domačijo, ki je drugače mrzla, prazna, nemikavna in ne nudi tolažbe, če prebivaš v njej sam. V dveh se večajo dobre lastnosti, izgineva sebičnost, značaji se izpopolnjujejo, trdote in ostri- ne izginevajo.

V dveh je večji užitek vsega veselja, ki ga nudi narava in umetnost, ker vse te božje dobrine zakonska drug drugemu posredujeja.«

»»To se tako lepo bere v knjigah, a tako malo presaja v življenje. Za srečno zakonsko in družinsko življenje je treba velike krščanske potrpežljivosti na obeh straneh. Zakon ni vrt cvetja. Le-tega je malo in se kaj kmalu osuje. Zakonska sreča se zida na prizanesljivosti in resni volji drug drugemu pomagati in se posvetiti. Temelj taki sreči pa daje le vera in življenje po njej. Ako tega ni, se zakonska in družinska sreča kaj lahko prelevi v spačeno nesrečno životarjenje, mnogokrat v pravi pekel. V šaljivi obliki opisuje narodna pesem nesporazumen zakon tako-le:

»Oj, kaj sem storil, reva, to šele zdaj spoznam,
to mene močno greva, da tako ženo imam!«

»»Zastonj ti je tožiti in misliti na to;
moj mož ti moraš biti, ljubiti me zvesto!««

»Preljuba ti ženica, kar praviš, to je res,
al' moja ta glavica je trda kakor les.«

»»Saj nisem te prosila, zakaj si me pa vzel,
moža bi b'la dobila, da bi me bil vesel!««

»Oh, škoda prevelika za takega moža,
ki takega malika za svojo ženo ima!«

»»Govori kakor hočeš, da sem grda, umazana,
pri meni moraš biti, kot da bi b'la gospa!««

»Tvoj jezik je kot zlodej, to draži me največ,
a takrat, ko se moli, ne znaš besede izreč'.«

»»Oh, ko sem te dobila v svoje klešče zdaj,
še bolj te bom jezila zdaj in še za naprej.««

»Oh, nič ne boš storila, čeravno si kot vrag,
jo s pal'co boš dobila po*hrbtu, da bo strah!«

»»Se tega ne ustrašim, saj na hrbtu grbo imam,
če mi ti to razbiješ, te gotovo ne bo sram!««

»Spominjam se dobro, kako ste prenašali pogosto ostre in težke besede, ki so v jezi padale na Vas. Le napol slišne besede: »Dragi mož, ne kolni!« so prišle iz Vaših ust. Sicer je bil vsakemu prepiru najboljša zapornica Vaš molk ter tiha molitev — in vihar se je polegel.«

»»Vsakemu dobremu zakonu je največja sreča materinstvo. Božji blagoslov je nad materami, ki se zavedajo svoje svete dolžnosti in jo izpolnjujejo, nesreča pa nad materami, ki se je otesajo. Narodna pravljica pripoveduje o neki kmečki materi, ki ni hotela imeti nobenega otroka. Po smrti se je morala vračati na zemljo in dojeti kače, da je imela krvave grudi. Misel o božjem blagoslovu materinstva prav lepo poudarja tudi legenda o romanju Matere božje. Marija je šla na božjo pot na goro. Na glavi je nesla košarico, v košarici sinčka Jezuščka. Med potjo je srečala revno Jerico in jo prosila, da naj ji pomaga nositi košarico z ljubim sinom Jezuščkom. Jerica je zadela na glavo košarico in nesla na goro Jezuščka. Ko je prinesla košarico na vrh, ji je obljubil Jezušček na tem svetu veliko lepih in zdravih otrok, na onem svetu pa zveličanje.

O, zdravi in pridni otroci! Velika sreča in radost družinskega življenja! Bolni nebogljenci velika bridkost! Trinajst mi jih je dal ljubi Bog. Nekaj jih je šlo v večnost v prav nežni dobi. Troje se je veselilo mladega življenja že nad 10 in 16 let, pa je prišla bridka smrt in mi jih pokosila. Žalostila sem se za umrlimi, ker sem težko občutila ločitev od njih. V tolažbo mi je bila le vedno misel, da jih najdem v raju pri ljubem Bogu in Materi Mariji. Ostali ste samo trije, ki se trudite vsak za svojo družinico. Včasih se še preveč pehate, vsak po svoje: ti duševno, sestra in brat telesno. A že mora biti tako.««

»Vem, kaj bi mi hoteli povedati. Ono resnico, katero je zapisal Plutarh v znani basni o volu in velblodu. Vol in velblod sta nesla vsak svoj tovor

in skupno korakala. Vol je imel na hrbtu veliko in težko breme, velblod pa lahki tovor. »Odvzemi mi malo bremena!« je zaprosil utrujen vol velbloda. Ta je odmajal z glavo. »Kmalu boš moral nositi mene in breme,« je dejal vol. In res. Vol je obnemogel, in velblod je moral nositi oboje, vola in tovor. Tako se godi duhu, ako se ne ozira na telo. Oba morata imeti svoj počitek, duh kakor telo, oba je treba vežbati in zaposliti, a ne prenaporno, da ne obnemoreta. Ta nasvet starega modrijana hrani veliko resnico.«

»»Malo sva se oddaljila od najinega predmeta. Osrednja točka družinske sreče je ljubezen med možem in ženo, otroci in starši in ima svoj temelj v Bogu in njegovi četrti zapovedi, a jo danes mladi svet pozablja. Zato izginja spoštovanje do staršev, predstojnikov, starejših ljudi in oblaštcev. Nekdaj je bilo drugače. Tudi pred preprostim očetom in materjo je upogibal v spoštljivosti svojo glavo svetni in duhovni izobraženec.««

»Res je izginilo, žal, v modernem svetu tisto globoko spoštovanje do staršev. Otroci žal pregosto mislijo, da imajo dolžnosti le starši, oni pa zapirajo ušesa pred karajočimi besedami dobre matere in skrbnega očeta. A vendar to mišljenje ni splošno. Silno veliko je še lepe in globoke ljubezni otrok do staršev. Saj jo opevajo tudi moderni pesniki, opisujejo pisatelji, upodabljajo slikarji. Nekoč sem videl tako-le sliko: Mati sedi v svoji skromni sobici, v katero se je umaknila na svoja stara leta mladini. V sobi sta le dva stola, klečalnik, razpelo in mala mizica. Tu sedaj prebiva stara mati sama — mož ji je že umrl, ki je poprej toliko žrtvovala za svoje otroke, prebira debele jagode rožnega venca in čaka vdano, da jo pokliče Gospod k sebi, da sprejme večno plačilo. Poleg nje v sobici pa je mlad, zamišljen redovnik, njen sin, ki jo je obiskal. Sin — redovnik, gleda v globoke brazde na obrazu svoje stare mamice. Ob tem pogledu mu vstaja misel: Morda je življenje stare, od dela in požrtvovalne ljubezni že sključene matere pri Bogu zaslužnejše kot njegovo samostansko. In to misel izraža svoji ljubljeni materi s sladkim, ginjenim glasom.

Pa tudi v starih časih ni bilo vse rožnato. Pogosto so se porajali prepiri med mladimi in starimi radi užitkov, med brati in sestrami radi dedščine. Le napeti morda niso bili ti prepiri tako zelo, kakor so danes, ko vodijo do pobojev in celo umorov.«

»»Tudi zakonska nezvestoba je bila nekdanj skoro neznana. Ločitve zakona kmečko ljudstvo ni poznalo. Danes je pa že zalezla ta nesreča tudi na kmete. V grozni svetovni vojni je pognala svoje korenine.««

»Zakonsko zvestobo opeva naša narodna pesem o pripovedki o Kralju Matjažu in njegovi ženi Alenčici, opeva nezvestobo v pripovedki o lepi Vidi, ki se da pregovoriti črnemu zamorcu in se z njim odpelje na Špansko, zapustivši svojega starega moža in malega otročička. Toda prišlo je skoro bridko razočaranje in kesanje, ki ga pesem lepo opeva:

»Zgodaj lepa Vida je vstala,
tam pri oknu sonce je čakala,
potolažit žalost neizrečeno
povprašala sonce je rumeno:

»Sonce, žarki sonca vi povejte,
kaj moj sinek dela, bolno dete?«

»Kaj bi delal zdaj tvoj sinek mali?
Včeraj svečo revci so držali

in tvoj stari mož je šel od hiše,
se po morju vozi, tebe išče,
tebe išče in se grozno joka,
od bridkosti njemu srce poka.«

Ko na večer pride luna bleda
lepa Vida spet pri oknu gleda.
Da bi srčno žalost ohladila,
bledo luno je ogovorila:

»Luna, žarki lune, vi povejte,
kaj moj sinek dela, bolno dete?«

»Kaj bi delal zdaj tvoj sinek mali,
danes so ubogo s'roto pokopali,
ino oče tvoj je šel od hiše,
se po morju vozi, tebe išče,
tebe išče, se po tebi joka,
od bridkosti njemu srce poka.««

Narodna pesem, ki je najboljša zrcalo ljudskega mišljenja, pozna nezvestobo v višjih družabnih krogih in ne med kmečkimi in delavskimi sloji.«

»To je umljivo, ker smo smatrali v kmečki hiši vedno zakon po Goskodovi besedi za zakrament. Zato smo peli ob svatbah to-le pesem:

Eno glihengo sem storil,
k'tero bom prav zvesto ljubil:
eno ljubco sem si zbral,
k'tero mi je sam Jezus dal.

Okol sem včeraj cel dan hodil
to veselo pošto nosil:
dans pa pojdete z mano
v tole cerkev žegnano.

Tamkaj bomo pri sveti maši
in pri celi andoht naši:
ženin bo zakon sprejel,
ki ga bo sam Bog vesel.

Gospod župnik so dejali
da bi prstan zamenjali,
rinčice in prstance
in tudi najino srčece.

Zdaj bomo slovo jemali
in nevesto odpeljali
od očeta, matere
in od sestre ljubljene.

»Očka, ki ste me zredili
mamca, ki ste me izučili,
oh, zdaj pojdem proč od Vas,
kot da bi ne bila nikoli pri vas!«

Pili bomo zdaj zdravice
na zdravje naše novice.
Le pijmo ga en kozarec vsak,
da bo Jezušček naš svak!

Tu vesela kompanija,
Bog Oče, Jezus in Marija,
Oče, Sin in Sveti Duh,
tri osebe, en sam Bog!

Blagoslov božji je spremljal družino skozi življenje: ob rojstvu otrok, ob godovih, ob smrti, ob praznikih in pri delu v vseh letnih časih. Družina je bila nerazdružljiva enota ob veselih in žalostnih dogodkih; ob teh še zlasti, naj je potrkala na hišna vrata božja dekla, zaprla veke bolniku in so zapeli zvonovi žalostno poslovilno pesem, naj je prišla v hišo bolezen ali naj se je zgodila nesreča pri živini, ali na polju in v vinogradih, ko je pobila toča bogato obetajočo letino.

K družinski skupnosti so pa spadali tudi posli, ki so spoštovali gospodarja in gospodinjo kot očeta in mater, družina je pa z njimi občevala kot s svojci, da se niso čutili tujce med tujci.

To družinsko skupnost je vezala s posebnimi vezmi skupna večerna molitev, ki je bila zaključek dnevnemu delu in trudu, zahvala za uspehe in prošnja za nove dobrote in sladek počitek.«« (Konec prih.)

S M R T

I.

Star mož leži na postelji bolniški,
znoj mrzel, glej, rosi mu čelo velo —
v očeh zrcali strah se ves mrzliški,
poslednji boj mu pretresava telo.
Tja, glej na mizo, kjer se sveti zlato,
upre pogled, mrtvaško že temàn —
kako leskeče se pred njim bogato —
a duh postaja bolj mu še mračàn.
In potrkvavajo na dušo misli čudne,
kot jih prej nikdar, nikdar ni gojil,
občutki, čuvstva in želje so budne,
ki jih poprej je siloma zakril.
»Za zlato, za nesrečno suho zlato,
sem, ah, zapravil svoj življenjski tek —
kako mi bo življenje onstrano — bogato?
Bo duša moja našla ondi lek?«...
Zaplakalo je srce razdvojeno —
zaklad na mizi nemo je strmel —
zastokalo je srce zapuščeno —
zaklad pa zlati ni ga razumel...
Tedaj jeklene se pesti so stisnile,
obupen jek iz prsij se izvil,
zgubljene ure v vek so minile,
čas v morju večnosti se potopil...
Večerno sonce, svetlo in paleče,
utonilo je v morju luči in zlata,
oko bolnikovo nemirno vse trepeče,
ah, tuja mu krasota ta je vsa.
Ah, tuja mu narava pestrosojna,
nje svit, krasota njena, nje življenje,
večerni kras, meglie tančica je prosojna,
in tihih polj pomladno hrepenenje.
In zarje pomladanske, krasne, rujne,
in roža jezer temnih, lilija dobrav,
krasote ni imel poletne bujne,
preslišal logov temnih tih pozdrav,
in nem je v krasnobajen večer zrl —
tedaj pristopila je k njemu žena bela —
in trudne veke mirno je zaprl —
poslednja solza po velem licu je polzela...

Solza globoke žalosti in gneva,
solza zgubljenega življenja
in disharmoničnega speva, —
solza kesa in grenkega trpljenja . . .

II.

In smrtni angel je razpel peroti —
hitel je proč od bridkega kesanja kraja,
in tihemu je selu šel naproti —
utrgat ondi rožo sredi maja.
Tud' tu je solnce žarko zatonilo
le zadnji svit še sveti po planinah,
in boža s prstki zlatimi tak milo,
obrazek blede deve mlade na blazinah.
Glej, lilijo umirajočo,
glej, rožo belo, ko veni,
glej, zvezdico gasnočo,
glej zarjo, ko blede! . . .
Oko odprla deklica je mlada —
gorele v svitu zlatem so planine,
smehljala v cvetju mlada se livada,
žarele so v zelenju vse doline.
»Oj, z Bogom! ve livade, pestre, bajne,
oj, z Bogom, tihi log, ti sanjav gaj,
oj, z Bogom zarje, krasne, zlate, rujne,
se preselila bom tja daleč v lepši kraj.
Ve ste umele pesem duše moje,
in sanje mojih ste cvetočih let —
odkrival mi je vse skrivnosti svoje
tu dol in hrib, drevo in cvet.
Oj, z Bogom, solnčne ve dobrave,
in bela, čista lilija duhteča —
v rajskih bom livadah pela ave
kot lilija, za Njega zdaj veneča.«
In smrtni angel je utrgal rožo belo,
zapela so nebesa večer spev —
nebo se v zlat je pajčolan odelo,
in angelu in mrtvi devi mladi
igral krog usten rajski je usmev,
ko liliji, ki zacveti spomladi.

Poravnajte naročnino!

KRIZANA LJUBEZEN

Molčim pod križem, ki grobovom kraljuje;
v možganih nemir vročično me kuje.
Nad mano Zveličar trpko trpi,
iz suhih ran težkó krvavi.

Okrog cvetoče blazine vrste;
pod njimi spe, pod njimi trohne.
Ko skozi steklo motno, prosojno,
grobovom gledam v dušeče dno:
Kostnjaki spe mirno, pokojno
in ni jim hudó.

V srce pade dvom, se strastno zajé
in razkolje srce:
Če ljubezen najina je pokopana,
če v grob pozabljenja je dana,
če v grobu skelet njen že morda trohni,
zakaj, zakaj pa obupno boli?

V razpelo staro uprem oči,
srce do dna se mi razboli.
Takrat: škrlatna misel križ objame,
spoznanje težko bije vame:
Ljubezen najina ni mrtva! Živi!
Živi in trpi, trpi, trpi!
Ljubezen najina je križana. Križana, joj!
O! Bog z nama! S teboj in z menoj.

V ljubezen najino, na križ razpeto,
le Bogu in srcu razodeto,
življenja jekleni žreblji gredo
in sleherni dan
svinčena kladiva znova pojo,
in sleherni dan
iz sto suhih ran
krvave kaplje težko tekó.

Ljubezen najina je križana, joj!
In sleherni dan bije smrtni boj.
O! Bog z nama! S teboj in z menoj!

† *Beloglavec-Krajnc Draga:*

BURJA SVIRA

Burja svira preko planjave
pesem otožno jeseni;
cvetke klonijo drobne glave,
umirajo v sapi ledeni.

Burja svira, stresa vrhove,
pevčki boječe bežijo
v daljne vroče solnčne domove,
kjer pesmi slajše zvenijo.

Grob naše pesnice † Beloglavec — Krajnc Drage na mariborskem pokopališču.

Burja svira, tuli, poje,
pesem ledeno o smrti. —
Poje tudi srce moje
o sreči mrtvi, strti.

Munih J.:

Razmišljanje o smrti

Mlad, poln zdravja in radosti le malokdo premišljuje o smrti. Tudi če se zgodi, da smrt s svojo mrzlo roko poseže v radostni tek mladega življenja, vendar ne traja dolgo, pa zopet zmaga sreča mladosti in upanje, ki ga je mlado srce vedno polno.

Kdo bi v letih, ko svet in življenje še vse obetata, mislil na smrt! Toda čim zrejši postaja človek, bolj se oži krog prijateljev in znancev. Nič več ne zadošča lahki smeji površnih tovarišev. Srce je vsak dan bliže spoznanju, da so pravi prijatelji redkejši kakor perle na morskem dnu. Še vedno se smeješ, še govoriš s prijatelji o vremenu, izletih, sportu in o vsem, kar zanima tvoje znance. Toda svojo notranjost čim dalje bolj zaklepaš pred njimi. Nič več lahkomišelnost ne izdajaš, koga imaš rad in kdo ti morda ni vseč, oprezen postajaš . . .

Mladostna gorečnost in vnema, s katero si iskal pravice in se razburjal ob spoznanju, da pravice na svetu ni, — vse to se je poleglo, včasih samo še resignirano pokimaš z glavo ob dogodku, ki bi te bil morda še pred enim letom spravil iz ravnotežja. Nekega dne se nenadoma zaveš svoje osamljenosti. Izgubil si starše — brate — sestre. Srce se je navezalo na prijatelja — prijateljico.

Če ti ga ni vzela smrt, ti ga je ugrabilo življenje. Obstrmiš pri spoznanju, da te izguba onih, ki ti jih je vzela smrt, manj boli, od izgube, katero ti je prizadejalo življenje. Zalotiš se, da ti misel na smrt ni več strašna. Nič več se ne bojiš njenega hladnega veličastja. Zalotiš se celo, da blagruješ one, ki mirno počivajo.

Njih spomin je kakor nežen, svetel plamen. Spomin na tiste, ki si jih ljubil in ki sedaj spe tihi in nemi, ta spomin te greje in je mnogokrat edini prijatelj v samotnih urah. Nič več te ne stresā mraz ob misli, da bo tudi za tebe prišel čas.

Čemu bojazen? Smrt je mnogokrat samo ljuba prijateljica in rešiteljica iz bolečin. Srce sicer zaboli, kadar se draga usta na veke zapro in oneme. Toda vera ostane. Umrlo je samo telo. Duša pa, v življenju v mnogočem preizkušana, mnogokrat z bridkostjo do vrha napolnjena duša ne more umreti. Vse plemenite misli, vsa dobra dela, vse zatajevanje samega sebe naj bi ugasnilo brez haska? Preveč breznažno bi to bilo, da bi bila resnica. Edino vera nas tolaži, nam daje upanje in nam pomāga, da se pomirimo z neizprosno dejstvom telesne smrti, ki ni nič drugega, kot izpolnitev večnega zakona, kateremu moramo biti vsi brez izjeme pokorni.

Emanuel Kolman:

Drobne slike

I.

Saj sem te ljubil. A vendar pozabil sem nate. Prišlo je tiho in nalahno in moje srce se je zaprlo zvokom tvojega glasu.

Ti se čudiš temu. A glej, meni se zdi, da je bilo vse to že davno in tvoja ljubezen je zame le sen, ki sem ga nekdaj sanjal.

Moje hrepenenje je tonilo v tebi. Zdaj hrepenim brez meja in ljubim vse daljno in nedosežno.

Ljubim sonce visoko na nebu, sinje nebo in svetle zvezde. Skrivnosti in tajne jasnih noči. O ve li kdo zanje! —

Pozabil sem nate. A iz te pozabe mi svetijo tvoje žareče oči toplo naproti.

II.

Mnogokrat sem sanjal tiho v noč. In tedaj si prišla in videl sem tvoje žareče oči, ki so mi svetile skozi mrak, in bil sem srečen.

Govorila sva brez besed. In vedel sem za strah, ki se je oklepal tvoje duše.

Čemu si se bala zame?

Zdaj je minilo vse. Rože mojih sanj so odcvetele. Ti si odšla in se več nisi vrnila. Ostal sem sam ko tih popotnik sredi polj — in moja pot je dolga.

Ti si mi sijala iz teme in vedel sem kod moram hoditi. Sijala si mi v mrak in znal sem iskati.

Zdaj se bojim, da ne bi zgrešil in zamudil, kar mi je duša vseskozi iskala.

III.

Bilo je nekega večera. Zvezde so sijale in mesec je plaval nad oblaki. Čakal sem te v senčnem gaju. Dolgo te ni bilo. Slednjič si prišla in mrak je zasijal od tvoje svetlobe.

»Odpusti,« so dahnila tvoja ustna. »Dolgo si me čakal.«

Molčal sem, a moje oči so govorile in moja duša je valovala v tajnem, vročem ognju.

»Večno bi čakal nate,« ti je pravil moj pogled in ti si ga razumela.

Takrat je bil lep večer.

Tega je že davno. Zdaj hodim sam preko polj in moje misli so temne in težke.

IV.

Morda te vendarle še ljubim. Včasih se prikrade ta misel vame in noče oditi. Ne vem, kako je z menoj.

Večkrat se ustavim kje sredi poti v svoji samoti in ne vem kam iti. — Tu si hodila ti, si govorim in mehak smehljam mi leže na ustne. Tu sva hodila v poletnih večerih in v mraku iščem tvojih stopinj, da bi jih poljubil. Tukaj je stopala tvoja noga in tam se je ustavil tvoj pogled.

Tako blodim vseokrog in tesno mi je v duši. Da bi bila vsaj tu! Skupaj bi šla čez livade preko travnikov. Z nama bi bili spomini lepih noči. — Srečna bi bila.

A sem le sam in mrak mi poje tožno pesem o lepi minulosti.

V.

Pa vendar ne vem, kje je samota moje žalosti. Morda veš ti? Glej, ti dnevi teko kakor v večno praznino. In jaz stojim sredi njih pa sem ko drevo sredi polja, ko cvet na vrtu. Pridi, utrgaj ta cvet, da bom zaslutil tvojo bližino, kakor veter dahni v drevo, da bom slišal tvoj šepet. Ker vse molči in ni nikogar, nikogar, vse je daleč, ves svet je utonil v daljavah. A ko pride noč, se vzdramijo zvezde v sinjinah in nebo nad mano poje pesmi večnega življenja. Kje si ti takrat? Li bediš, li čakaš, in tvoje želje iščejo v svet neskončne sreče?

VI.

Ves svet molči, pogreza se v zamolklo tišino. O ti hrepeniš, zdaj, ta hip, v lepo jasnino, do zvezd gredo tvoje želje. Jaz pa zrem v nebo in vidim, kako ugaša sonce, tožijo oblaki — in vidim, kako umirajo zvezde. Čemu, čemu sem sanjal za teboj, ko pa je ves svet osamel . . . pa vendar — v daljavah gori svetla luč, v vsej samoti žari preko zemlje in moja tožba je kako molitev k nji. O zdaj grem, na dolgo pot. Ko boš slišala mojo pesem, bom že daleč, daleč — in ko se utrne iz polnočnih višav blesteča zvezda, ko bo v tvojem gaju umolknil slavec — spomnila se boš, kod je romala vsa dolga leta moja ljubezen. Stopila boš tedaj v svetišče mojih sanj, ali temno je tam in hlad veje od sten. Ali vendar, jutranja zarja te pričaka na stopnicah in z njo stopiš v novo jutro . . .

Ah, kje bom jaz takrat . . . ?

VII.

In tu se že pozna jesen.

A gore so čiste in jasne, mirni oblaki na nebu; le v dolinah, le po vrteh sniva zapuščenost. Žar bledega sonca beži preko tihih pokrajin v somrak gozdov. Nekje od planin je odzvenel zadnji vrisk poznega pastirja. Tihotni so domovi, zastrta okna. Le reka tam daleč šumi skozi temne loke.

Pred mano je jezero . . . ob obrežju tiha, gola drevesa, v zadnji ugašajoči zarji kakor čudne mrke prikazni.

In od nikoder ni glasu . . .

O glej, tako romam skozi pozno jesen in vse je kakor lepa molitev: zadnja zarja in jezero in mrtva pokrajina, vse, vse . . . Ker vidim samo lepoto.

NE VEM

Zlate misli v duši mi kipijo,
zlate niti se iz njih rodijo
da zatkejo v sanje prebogate
dneve in noči, ki zame so in zate.

Moje zlate misli so me prepojile,
moje zlate niti so me oslepile,
da ne vidim skozi te koprene,
da ne vem, če še si poleg mene —

F. J.:

TRNJE

(Nadaljevanje.)

8. septembra . . .

Obredla sem že skoro vse tekstilne tovarne v mestu, da bi našla delo, pa zaman. Ves dan letam okoli, a povsod me odpravijo z izgovorom, da so vsa mesta zasedena in naj se čez nekaj mesecev spet zglašim, morda takole po novem letu enkrat. In »... klanjam se, gospodična, nasvidenje!« Kako to zaboli!

Danes je praznik, v tovarnah ne delajo, in tako sem izrabila popoldan za to, da sem obiskala Alenko. Obe sva bili močno veseli, da sva spet enkrat skupaj. Vse popoldne, do večera, sem morala ostati pri njej. Pestovala sem otroka, ki je strašno ljubek, — Matjažek mu je ime in čisto Alenki je podoben, — pri tem pa sva obujali spomine in kovali načrte za prihodnost. Alenka je v resnici precej spremenjena, nič več ni tako vihrava in naivna kakor nekdanje čase. Sicer pa se še vedno rada smeje.

»Človek pride počasi k pameti, ko prejme zadostno porcijo udarcev od življenja,« je rekla. »Zdaj kar ne morem razumeti, kako sem mogla biti preje tako otročje lahkomiselna in zaupljiva.«

Ljubkovala je otroka in se igrala z njim kot z veliko punčko.

»Ali nisi nekoliko nerazpoložena napram otroku, če se spomniš, da je tudi njegov?« sem jo vprašala.

Skoro užaljena me je pogledala.

»Otrok je moj!« je dejala odločno in ga vroče poljubila.

»Kaj, Matjažek, mar ni res, da si samo moj?«

Otrok se ji je svetlo nasmehnil in grabil z ročicami po njej.

»Vidiš, to je sreča,« je rekla. »Na onega pa še mislim ne več in ti me ga tudi nikar ne spominjaj! Kar je bilo, je bilo. Zdaj se bo začelo novo življenje.«

Govorili sva tudi o Ludviku, o njenem ženinu. Priznala je, da ji je že nekdanj ugajal. Saj je tako dober človek. In tih in zvest.

»Zakaj si ga potem nekdanj smešila?«

»Ko je bil tako boječ. Vedno mi je bil za petami, a bliže si ni upal. Tudi pesmice je koval meni v čast, tega še ne veš, in celo objavljene so bile v nekem listu. Šele zdaj mi je to povedal. Zdaj se seveda smeje tistim časom

in jih imenuje romantične, a vendar se sam ni mnogo spremenil. Le boječ ni več tako, drugače pa je še vedno tako tih in molčič in obziren. Seveda, včasih mi navada ne da miru in ga še vedno nekoliko podražim, pa mi nič ne zameri. In Matjažka ima tako rad! Prav kot bi bil njegov, pomisli! Vedno ga pestuje, kadar pride k nam, in mu nosi igračke. Potem pa je kar nesrečen, ker je Matjažek še premajhen, da bi se znal z njim igrati. Matjažek pa se mu nasmiha in dviga ročice k njemu, tako da sem včasih kar ljubosumna, kar je seveda neumnost. Ampak na svatbi moraš biti navzoča, Lidija, na vsak način. Družica mi boš.«

Odklonila sem. Prvič — tuja družba, in drugič — kar nič nisem v svatovskem razpoloženju . . . Rekla je, da mi do smrti ne odpusti, a pri slovesu me je seveda že spet objemala in zahtevala, naj kmalu spet pridem.

Človek se kar razživi ob tej naši punčki, kakor smo jo nekdam vedno imenovali.

9. septembra . . .

Obupala sem že nad tem, da bi dobila delo v tovarni. Treba se bo ogledati za čem drugim. A za čem? Najraje bi šla seveda kam za vzgojiteljico, a na borzi dela pravijo, da bo takšno mesto zelo težko dobiti. »Vse je zasedeno, gospodična, kar je čisto razumljivo, ko je toliko brezposelnih učiteljskih kandidatk in celo diplomiranih filozofk. Kakor hitro je kje kako mesto na razpolago, se poteguje za njega kar po več deklet, in ponavadi ljudje sploh ne obveščajo nas, ampak vzamejo kar kakšno dekle iz sosesčine, ki jo poznajo . . .« so mi pravili v posredovalnici za delo. Ponužali pa so mi službo natakariče. Teh je še največ prostih, vsaj zaenkrat. Vprašala sem, koliko znaša plača, in ko so mi povedali, sem seveda odklonila. Za takšno plačo — pa natakariča! Strašno pa sem obžalovala, da ne znam stenografije. Dobila bi bila mesto v pisarni nekega industrijskega podjetja. Pogoji: znanje nemščine, poleg slovenščine seveda strojepisje in še delno znanje kakega tujega jezika ter slovenska — stenografija. Oh, vse druge pogoje zmorem in še kaj več, le stenografije ne znam. To pa je pravzaprav glavno, so rekli, in služba je splavala po vodi.

10. septembra . . .

Službe še vedno nimam, četudi se trudim in letam po mestu in poižvedujem kot blazna. Zelo sem utrujena. Jutri pa je nedelja in spet ne bo nič.

11. septembra . . .

Popoldne sem bila spet pri Alenki. V družbi in posebno še v njeni človek nekoliko pozabi na tegobe, ki ga tarejo. V štirinajstih dneh bo že poroka. Alenka se grozno veseli. Po poroki odide z Ludvikom v Ljubljano, kjer si bosta najela majhno stanovanje. Ludvik ga že išče, a ker hoče, da bo vse prav posebno popolno in — poceni, ga seveda še ni našel. Sicer pa drugo leto itak odide študirat v Prago — Alenka seveda hoče z njim! —, tako bosta do takrat že nekako prebila.

»Magari pod dežnikom!« pravi Alenka in je sploh zelo odločna. Hudo se dela važno kot bodoča gospodinja in hoče govoriti o samem gospodinj-

stvu. Če pa se ji smejem, hoče biti kar užaljena. Vendar pa se ji vloga mlade gospodinje zelo poda in zelo ljubka je v svojem belem predpasniku. Jedli sva kekse, ki jih je sama spekla, in človek bi ne verjel — kar izvrstni so bili. Ponosna je na svojo kuharsko umetnost. Saj pa jo bo tudi potrebovala, ker na kuharico še dolgo ne bosta mogla misliti.

12. septembra . . .

S službo še vedno ni nič.

13. septembra . . .

Vsa obupana sem se danes nenadoma odločila in sprejela službo natakariče. Dali so mi listek z naslovom, nakar sem šla iskat tisto gostilno. Leži že v predmestju in ne od zunaj in ne od znotraj mi posebno ne ugaja. Takoj sem videla, da je to ena tistih značilnih krčem, kjer se ponavadi zbirajo živinski trgovci in sejmarji.

Gostilničar je velik in debel, kakih petdeset let star, in tudi njegova žena je velika in debela. Veličastno kot bojna ladja se pozibava v svojem belem predpasniku iz kuhinje v pivnico in spet nazaj. V obrazu je prese-netljivo podobna možu, oba imata kot mak rdeča lica in nosova kot rdeča paprika. Sta pa Nemca, ali po imenu sodeč, nemčurja. Ime se konča nam-reč na — nigg. Govorita pa nekako čudovito mešanico iz slovenščine in nemščine. Ta mešanica je menda »uradni jezik« v hiši, ker v njem gospa tudi v kuhinji poveljuje, kolikor sem slišala.

Sprejel me je gostilničar. Ko sem se mu predstavila, me je začel z nesramnim obrazom ogledovati. Tako ogledujejo morda mesarji krave na sejmišču. Celó zamižal je na desno oko, da bi bolje videl. Jezilo me je, a morala sem pač potrpeti.

»Hm, gut,« je izjavil nazadnje. »Vas bom pa vzel. Kako pa vam je ime? Sem že pozabil.«

»Lidija.«

»Hm, Lidija. Iz kakšne družine pa ste?«

Ni mu treba vedeti, sem si mislila, in sem že hotela reči, da iz delav-ske, ko sem se spomnila, da moram vendar pokazati delavsko knjižico; saj drugih dokumentov, iz katerih bi ne bilo razvidno, kaj je oče, nisem imela. Tako sem povedala, da iz učiteljske. Vendar me je bilo nekoliko sram, sama ne vem, zakaj. Saj ga nisem prosila miloščine.

»Vi pa nočete biti učiteljica?«

»Ne,« sem rekla kratko. Ali mu naj mar razlagam, kako je z menoj?

»Hana! Hana! Komm her!« je zatulil in odprl vrata v vežo.

»Hob ka Zeit, Hanzl!« je prišel odgovor iz kuhinje.

»Pridi no, Hana, da vidiš našo novo natakaričo, če ti bo po volji!«

»Aha!« In gospa Hana je počasi prijadrala iz kuhinje in si me istotako temeljito ogledala kot prej njen mož, ali še malo bolj. Njen rdeči obraz pa ni razodeval prevelikega navdušenja. Ko je zvedela, da nisem služila še v nobeni gostilni, se je zdela še bolj nezadovoljna.

»Premlada je,« je izjavila možu v svoji kuhinjski nemščini.

»Nein,« je odkimal mož.

In začela sta se prepirati in barantati zame kar vpričo mene. Gotovo sta mislila, da sem zelo neumna, ali da ničesar ne razumem. Zdelo se mi je, da ima žena nek poseben skrit vzrok, da se me brani. Slednjič sta se vendarle zedinila, da lahko ostanem. Saj se bo videlo, če sem za kaj ali ne...

»Also, lahko ostanete,« mi je prevedel mož sklep odgovora. Domenili smo se, da bom prenesla zvečer svoje stvari tja in bom že kar tam spala, jutri zjutraj pa lahko že začnem. Pokazala sta mi tudi mojo sobo, temen, ozek prostor na koncu hodnika v nadstropju, z majavim, starim pohištvom. Na tleh je ležal omet, ki je popadal z lisastega stropa.

»To bomo že pometli ven,« je obljubila hladnokrvno gostilničarka in sunila z nogo v omet, da se je dvigal prah.

Tako sem torej pastala natakaraica...

18. septembra...

Že skoro cel teden sem v službi. Od petih zjutraj pa skoro do polnoči sem vsak dan na nogah in sem grozno utrujena. Danes je nedelja in imam vsaj zdaj popoldne nekoliko prosto. Šla bi na sprehod ali v cerkev, pa sem preutrujena in bom rajši spala. Niti pisati se mi ne ljubi, oči mi kar same lezejo skupaj.

25. septembra...

Dopoldne sem utegnila iti k maši. Bila sem pri frančiškanih. Nekoliko umirjena in potolažena sem se vrnila domov, kjer me je čakalo pismo od očeta. Hoče, naj pridem domov. Isto je zahteval že v zadnjem pismu. Seveda bom odpisala, da ne pridem. Saj bi se mi vse smejalo. »Glejte jo, ubežnico, kako dolgo je vzdržala na tujem!« Ne, oče, res ne morem priti.

Ob petih bo Alenkina poroka. Hotela sem iti v cerkev in se pomešati med gledalce, pa ne morem, imamo veselico in bom morala streči. Gnusno!

Za srečo male Alenke bom pa že molila.

26. septembra...

Zjutraj je nenadoma prihitela Alenka, da se poslovim. Že danes odideta z možem v Ljubljano. Dala mi je naslov njunega novega stanovanja.

»Tako majhno je, samo dve sobi in kuhinja, vendar je lepo in solnčno,« je rekla in zatrdno sem ji morala obljubiti, da jo ob prvi priliki obiščem. Denar za vožnjo mi bo že vrnila...

Kar gori od sreče in navdušenja, da jo zavidam. Vendar je zajokala, ko me je po svoji stari navadi burno objela za slovo...

»Zdaj si pa ti na vrsti, da se poročiš,« je rekla med solzami in se nasmehnila. »Drugače te bomo me mlajše prijateljice vse prehiteli. Kdaj bo kaj?« Povedala sem ji bila o Tinetu, ko sva se prvič sestali. Saj med nama nikoli ni bilo skrivnosti, že od nekdanj sva si vse zaupali...

»Morda nikoli,« sem rekla in težko mi je bilo pri srcu.

»Ne govori tako! Boš videla, da se bo še vse srečno izteklo. Čutim to,« mi je vneto zagotavljala in me objemala. »Nikar ne obupaj in ne bodi žalostna, če ne mi bo slovo še težje.«

»Saj si tudi ti obupavala, Alenka,« sem se nasmehnila.

Ah kaj, neumna sem bila, ko bi bila popila ves lizol, bi mi bilo morda zdaj boljše?« je rekla ogorčeno.

»Ne. A usoda nima vsakega tako rada kot tebe, Alenka.«

»Oh, kaj še!«

Zmanjkalo ji je besed tolažbe in njen rožnati obrazek je bil poln iskrene žalosti. Molče mi je gladila lase. Kakor nekdanj, ko nisva še ničesar vedeli o življenju. Končno je odločno stresla s svojo plavolaso glavico in vstala s postelje, kjer sva sedeli po stari navadi; tako sedeč se je dalo namreč najlažje kramljati o zaupnih stvareh. Že od nekdanj sva delali tako in tokrat sva kar nehote storili isto.

»Tako mi je težko zate . . .« je dejala. »Častno be-se-do ti dam, da bo boljše, kar verjemi mi!«

To mi je spet izvabilo nasmeh. Da, čast-na be-se-da, zelo s poudarkom izgovorjeno, to je bilo njeno zadnje sredstvo že nekdanje čase, če ji nismo hotele kaj verjeti. Dobra, mala Alenka!

»Zdaj ti seveda moram verjeti.«

»Moraš!« je zaklicala in udarila z ного ob tla. Nato ji je obraz spet pokrila žalost.

»Lidija, zelo pogosto mi moraš pisati, vsak teden. O vsem, kako se ti godi in če on kaj piše. Saj veš, da me zanima. In če boš žalostna, mi tudi piši! Jaz bom tebi tudi, tako se lažje prenaša . . . Ali obljubiš?«

»Da, Alenka.«

»Pa z Bogom! Na svidenje, Lidija!« je nenadoma rekla s trepetajočimi ustnicami, me burno poljubila in stekla iz sobe, da bi je ne premagal jok . . .

Jaz pa sem se vrgla na posteljo in se v krčeviti žalosti zagrizla z zobmi v blazino. Moj Bog, moj Bog, same slovese doživljam, slovese od ljudi, ki jih ljubim, od Lojzike, od Tineta, od Alenke . . . Neprestano se trgajo vezi, ki spajajo moje srce s prijateljskimi, dobrimi srci. Naenkrat sem se začutila tako ubogo, tako osamljeno in zapuščeno, kakor še nikoli . . .

Tedaj so se odprla vrata in tih, trepetajoč glas me je poklical.

»Lidija!«

Okrenila sem svoj solzni obraz tja. Mislila sem bila, da je gospodinja ali kuharica, a pri vratih je stala Alenka.

»Ali jočeš, Lidija?«

»N-ne!« sem se skušala smehljati, a solze so me izdale. Rahlo, po prstih je prišla k meni, kakor je morda hodila k svojemu otroku, ko je spal. Sedla je k meni na posteljo in me ljubkujoče pobožala po čelu in mi popravila lase. Nekaj materinskega je bilo v tem. Kaj takšnega nekdanj nismo opazile na njej, nekdanj je znala biti nežna samo kot otrok. Tako je z njo le, odkar je dobila otroka.

»Lidija, nisem mogla oditi, dokler me ne pokrižaš,« je rekla tiho.

Da. Nekdanje dni smo se morale druga drugo pokrižati, kadar smo se poslavljalje ali kadar je katera izmed nas šla delat kako težko skušnjo v šoli. Trdno smo verjele, da nam to pomaga. Ta navada je bila udomačena med mnogimi dekleti, sam Bog ve, kdo jo je začel.

Torej sem jo pokrižala in ona je pokrižala mene. To je tako dobro delo in duša se je čutila pomirjeno, bol utešena. Nato sva skupaj odšli doli, ona v novo življenje, jaz pa v pivnico . . .

Tako težko je slovo od dobrega človeka!

19. oktobra . . .

Zdaj sploh ne pridem več do tega, da bi kaj pisala v dnevnik. Nimam časa. In končno je človek vesel, da mu ni treba s pisanjem obnavljati in ohranjati spomina na razne vsakdanje gnusnosti in ponižanja, katere si moramo dopuščati natakariče, če nočemo izgubiti — kruha . . .

1. novembra . . .

Dan vseh svetnikov . . . Bledo jesensko sonce je prevleklo vse stvari zunaj, hiše, ceste, drevesa in polja, z rahlo, trepetajočo sončno svetlobo, ki stori človeka iz neznanega vzroka otožnega in žalostnega. Pločniki so posuti z zlatorjavimi kostanjevimi listi, ki šumijo pod koraki cepetajočih otroških nožic. Zdajpazdaj se še kak list odloči od gole veje, se poigra nekoliko z mrzlim vetrom, ki vkljub solncu brije od vzhoda, in se počasi spusti sto metrov dalje nekemu na ramo ali na pločnik, kjer se za nekaj časa umiri, dokler ga močnejši sunek vetra znova ne vzvrtinči in ponese dalje. Ljudje so oblečeni v plašče in obleke temnih barv in vsi imajo polna naročja rož, večinoma belih, ki spominjajo na sneg in zimo, do katere pač ni več dolgo. Otroci gledajo resno in s splošnim nerazumevanjem v obraze velikih. Čutijo, da je prazničen dan danes, a ta prazničnost je čisto druga od one na Telovo, ko je procesija, in na Veliko noč, ko je vse tako veselo in so od vsakogar obdarovani s čudovitimi pisankami in debelimi zlatorumenimi pomarančami. Tudi na Božič je vse drugače; takrat sicer tudi gorijo sveče, a na smrečicah, danes pa plapolajo na grobeh in vsak trenotek ugašajo v vetru. In veliki ljudje so danes tihi in resni in govorijo o onih, ki jih ni več, ki so umrli, na katere se malček le čisto malo spominja, kakor bi jih bil videl v sanjah, ali pa si jih le predstavlja, dolge in črno oblečene in zelo resne ter žalostne ter tako čudne, da bi se bal iti k njim . . . Le kako morejo vzdržati pod zemljo, kjer je tema in je mrzlo in strah, pred katerim bi se sam tako bal? In malček trdno sklene na tihem, da on ne bo umrl, da bi moral potem v zemljo, ne, nikoli . . .!

»Atek, ali je res mamica tukaj v grobu?« je vprašala na pokopališču majhna deklica v belem plašču in s pšenično plavimi lasmi, ki so ji kukali izpod bele čepice, velikega, resnega gospoda, ki jo je držal za ročico. Stala sta ob grobu, ki je bil zasut s krasnim cvetjem.

»Da, Majdica.«

»Pa zakaj ne izkoplješ luknje, atek, da bi mogla ven?« je rekla deklica in glasek ji je drhtel od sočutja in ogorčenosti.

Bogve, kako se je gospod opravičil svoji majhni deklici. Reka ljudi me je potegnila naprej.

Tukaj počiva . . . Kako tolažljivo in preprosto je to. Ob tem stavku izginja vsa strahota, ki obdaja smrt . . .

Mnogo nas je bilo v množici, ki nismo imeli nikogar pokopanega na tem pokopališču, in vendar je ta dan vsakdo poromal tukaj sem med grobove. Zdi se mi, da žene neka skrivnostna sila tudi največjega lahkomišelnika na ta kraj smrti, na ta skrivnostni kraj, kjer bo nekoč tudi sam našel končni mir. In mnogi so, ki iščejo tukaj utehe svojim bolečinam . . . Marsikdo je med njimi, ki zavida mrtve za njih mir in pokoj, za njihovo tiho bivališče, kjer so varni pred nemirom tega sveta in pred udarci, ki zadevajo one, kateri še živijo . . .

Šele v mraku sem se vrnila domov, čudno pomirjena in zbrana. V duši mi je še trepetal odmev nagrobnice, ki so jo peli pevci na pokopališču. Tako otožen je napev, a v njem je vendar skrito zaupanje in pritajena radost nad končnim zmagoslavjem življenja . . .

Gostilna je bila danes ves dan prazna in kar nekam skrivnostno tiha. Niti stalnih gostov ni bilo . . .

13. novembra . . .

Spet sem dobila pismo od Alenke. Piše, da je srečna . . . Hoče, naj ji pogosteje pišem. Ko bi vedela, kako malo časa imam . . . Predčerašnjim pa sem dobila pismo od Tineta. Od doma so mi ga poslali sem, saj on še ne ve mojega novega naslova. Sporoča, da je že v Indokini in na plantaži. Vročina je strašna, posebno zanj, ki še ni vajen podnebja, a dežela je prekrasna in delo ni težko . . . Pošilja tisoč prisrčnih pozdravov in poljubov in prilaga svoj novi naslov, na katerega mu moram odpisati in sicer takoj . . .

15. novembra . . .

Danes so mi odpovedali službo . . .

Včeraj zvečer sem nesla nov liter vina na mizo, pri kateri je sedelo nekaj kvartopircev. Gostilničar je sedel pri njih in se tudi sam udeleževal igre. Vsi pa so bili že nekoliko pijani. Ko sem se sklonila, da bi lažje postavila preko sedečih mož liter na sredo mize, me je gostilničar objel okrog pasu in me uščipnil v bok. To si dovoljuje že precej časa in tudi včeraj ni storil tega prvič. Kvartopirci so se zakrohotali in čuti je bilo nekaj dovolj brezobzirnih pripomb. Mene pa je bolela glava in zato sem bila že ves dan nekoliko slabe volje. Gostilničarjeva nesramnost in besede njegovih pijanih tovarišev so me zato nenavadno razburile. Nenadoma mi je bilo vsega dovolj in z gnusom sem se ga otresla ter si odločno prepovedala tako ravnanje z menoj.

»No, no, Madl, to vendar ni nič takšnega,« se je zarežal gostilničar, ki je vzel moje besede za šalo, in me skušal znova zagrabititi okoli pasa.

Tedaj pa sem ga v svoji jezi udarila po licu, da je glasno tlesnilo. Bolelo ga gotovo ni preveč, a pijanci so se gromko zakrohotali.

»Hehehe, du alter Sünder, zdaj si jo pa iztaknil!« In ploha zbadljivih šal se je usula nanj.

On pa je bil še bolj rdeč kot navadno in male, v maščobi skrite oči so zlobno mežikale, a zdel se je dobre volje in se je krohotal z ostalimi vred.

Danes navsezgodaj pa je prišel v pivnico, kjer sem pometala pod. Nekaj časa me je mrko opazoval z rokami v hlačnih žepih, nato pa je rekel:

»Lidija, čez štirinajst dni lahko greste. Pregosposki ste zame. Gotovo je mislil, da se bom vsa prestrašila in da ga bom vprašala, kaj naj to pomeni. A jaz sem molčala in kar nekam odleglo mi je.

»V redu,« sem dejala.

Jezno se je obrnil in šel.

Meni je čisto prav, le drugo službo bo nekoliko težko dobiti. Pa bo že. Bivanje v tej hiši mi je bilo že neznosno. (Konec prih.)

Irena Kirm:

Na pokopališču

Povsod rože, — še sveže in druge, ki so že dokončale svoj kras in čakajo, da draga roka položi na njih mesto zopet novih, — novo vzcvelih.

Nisem imela pri sebi žveplenke, da bi prižgala svečico na gomili. Stopila sem k možu, ki je ravno zasajal v mrtvi grob svojo prižgano, živo, mlado ljubezen — ljubezen — svečko.

»Ali lahko prižgem?«

»O, seveda!«

»Kaj, tu je vaša žena?!«

»Da tu« ...

Da, tu — sem ponavljala za njim in gledala v njegovo srce, ki se je v trenutku spomnilo dolgih let svoje ljubezni, ki se je izlila v večnost in tam vidi svojo ženo ne kot ženo, ne! — V onostranstvu vidi svojo dekle, deklico, kot jo je zagledal prvič in to prvotno sliko nosi še danes v srcu! —

»Ubogi mož! — Tu so sedaj tvoji obiski, pri njej — deklici — nevesti — ženi — materi. —«

Gleda v prst, v grob na cvetje in misli: kateri prizorček je bil najlepši, najdražji, tudi njej ... da tudi ...

— — —

Ana, ne — takrat si bila Anica, ko sva mislila drug na drugega in iskala spevov najinima dušama. — Vse je cvetelo, vse v zelenju, vse v čisti belini, — ko sva stopila pred oltar Gospodov ... In tvoj »da«? Še danes ne vem, če si ga izrekla. Mislila si drugače kot jaz, mlad fant, pričakujoč edino sreče, užitka ...

Anica — nevestica!

Pelo je v meni, pelo v tebi, ženka ljubljena ...

Ob dihu najvišje ljubezni in mladih moči, si me pozdravila — mati!

Ana, Anica — mamica, a zdaj sem sam — sam brez petja, brez smeha, sam popolnoma sam, kot tisti zadnji trenutek, ko sem te čakal, da te popeljem pred Gospoda.

Tudi danes čakam na te, da prideš in me pokličeš in bo konec ... ne, ne, — začetek sreče.

Ana, Anica, mirno spavaj!

Katoliška akcija za dekleta Ljubljana-Maribor.

To, kar smo si že dolgo želeli, se je pričelo uresničevati. Delo za dekleta v lavantinski škofiji in v ljubljanski škofiji zavzema vedno bolj podobne in sorodne oblike. Ta edinost v delu in vodstvu je sicer predvidena v pravih Katoliške akcije, vendar pa edinosti ni pričakovati nikjer tam, kjer ji niso naklonjeni ljudje ali pa razmere. Zato moramo s toliko večjim veseljem pozdraviti pravi duh edinosti in ljubezni, ki se javlja vsak dan bolj v Katoliški akciji za dekleta v obeh škofijah, bodisi da se to javlja v skupnih metodah dela ali celo organizacijski skupnosti in enakem gledanju na vprašanja, ki so za Katoliško akcijo med dekleti važna. Prav posebno so tej skupnosti med Ljubljano in Mariborom služili sestanki voditeljev in srečanja članstva. Veliki dekliški tabor na Brezjah je z veseljem pozdravil sodelovanje Maribora in Dekliški dan na Betnavi je bil še posebno v znamenju te zveze in prijateljstva. Tako je prav. Katoliška akcija je za to, da druží in počasi strne vse res dejavne katoličane v močno četo, ki bo mogla uspešno klubovati vedno zvišejšim nakanam organiziranega brezbožništva.

Ana Galetova:

IZ VASI

Najlepše dekle,
najlepše iz vasi,
je leglo med rože te dni.
Kakor voščena svetnica v oltarju
za svečami spi.
Temne zavese okna zagrinjajo,
drobna okenca,
da ne spominjajo,
kako je potrkalo včasih na nje.
Deklice nosijo strah v očeh,
ko jo krope.
Tiho stoje pri nogah,
rože brez vonja drhte jim v rokah.

Zunaj je dan, kot da ni nič,
kot da se ni nič prav nič zgodilo.
Kmet preorava svoj ljubi svet
in komaj ve, da je zvonilo.

Le mati, le mati na pragu stoji,
gleda v otroka, solze ji teko,
nič ne razume, a se ji zdi,
da se bo zrušilo vse na njo.

Skrb in delo za matere-porodnice

Po naši zadnji razpravi, kako naj bi naše ženstvo in naša javnost sploh pričela posvečati več skrbi nosečim ženam in porodnicam, kako preprečiti bolezen in dolgotrajno hiranje mater in umiranje dojenčkov, se je prva zganila Slovenska krščanska ženska zveza. Že v septembru je razposlala vsem svojim edinicam oklic nekako nastopne vsebine: Večkrat so imele odbornice Slovenske krščanske ženske zveze priliko, da so na razne načine pomagale revnim porodnicam, ki so prišle z dežele v ljubljansko porodnišnico: eni so pomagale na poti, drugi so nasvetovale prenočišče, tretji so pomagale pri odhodu iz porodnišnice, četrti postregle s plenicami, peti z malim okreplilom itd. Zdaj pa si je Slovenska krščanska zveza nadela nalogo, da pomoč revnim materam pred in po porodu z nasveti in s praktično pomočjo organizira in za to človekoljubno delo zainteresira vse katoliške žene in matere.

Kot prvi korak k temu delu je bila izdala poljudno pisano knjižico »M a t e r a m« (prireديل dr. Justin). Cena tej knjižici je tako nizka, da si jo more nabaviti vsaka, tudi revna mati.

Nadaljni načrt tega dela pa obsega pomoč revnim porodnicam, ki prihajajo v ljubljansko porodnišnico. Za porodnico, ki se je odločila, da gre v ljubljansko porodnišnico, bo Slov. kršč. ženska zveza preskrbela stanovanje, ako bi zdravnik ugotovil, da je prišla kak dan prezgodaj in ji je treba počakati izven porodnišnice. Take žene trpe največje muke. V porodnišnici manjka prostora in zato ne morejo tam čakati poroda, nazaj domov, na daljšo pot pa si ne upajo. Ženska zveza bo stopila v stik s porodnišnico, da bo taka porodnica takoj vedela, kam naj se obrne, kje dobi zavetje in lahko počaka, da se, ko pride njena ura, vrne v porodnišnico. Tudi porodnicam, katerih svojci ne zmorejo stroškov za vožnjo v Ljubljano, da bi jo kdo spremljal, ko zapusti porodnišnico, bo Zveza pomagala, kar bo največ mogla. Svoje odbornice in članice ljubljanskih ženskih odsekov bo pridobila, da jo bodo šle obiskat v bolnico, spremile jo bodo ob odhodu na kolodvor, do avtobusa, pomagale ji nositi prtljago, da se bo ona mogla posvetiti novorojenčku itd.

Taka bi bila pomoč za one porodnice, ki pridejo v Ljubljano ali v druga mesta.

Posebno skrb pa bo posvečala tudi onim porodnicam, ki so se vrnile iz bolnišnice. V prvi vrsti seveda takim, ki nimajo nikogar, ki bi prijel doma za delo v gospodinjstvu in se morajo same takoj oprijeti tudi težjega dela. Vsi pa vemo, da je revnim materam prav tako naporno delo večkrat za vse življenje usodno, ker si pokvarijo zdravje.

Nato podrobno govori okrožnica, kako naj se tako delo organizira po vaseh in v župnijah, da bodo matere-porodnice obvarovane vseh tistih težkih nezgod, ki se pojavljajo, ko so brez vsake pomoči.

Istočasno pa je Slovenska krščanska ženska zveza naprosila tudi vse župnijske urade, da potom društev pomagajo organizirati to delo.

Prvi korak je storjen, Bog daj, da bi mu sledili kmalu še drugi!

Ko cvete krizantema...

Priroda trepeta v jesenskem pišu, da drhti med resjem zarjavelo listje. Ostri vetrovi pripogibajo hrbtenice drevju, da se zvija vejevje in poka lesovje vrhov.

V vsemirju se zbirajo in premetavajo grmade, vsiljivih oblakov. Sonce bledi. Vrane vrešče po zapuščenih strniščih, hrastih in repiščih. Mrzli so dnevi in temne noči. Pusta so pota in steze so polzke.

Slana mori povsod. Po gredah in vrtovih, v gozdu in na slemenih gora pozvanja k pogrebu.

In vendar v teh dneh tainstveno in zamišljeno cvete krizantema...

Mnogo je cvetja, ki mi je drago. Med dragimi najdražja si mi ti, tiha in zvesta, močna in velika roža naših grobov, ki krašiš križe in gomile naših dedov in očetov.

Svet kraj je hiša božja, posvečena je zemlja naših grobišč!

Grobovi so domovi onih teles, čakajočih poveličanja, onih, ki so v življenju dopolnili službo duše, življenjsko nalogo človeka in dolžnost božjega otroka.

Naši grobovi so kripe svetih. Ne one, ki še žive in vise med peklom in nebom, pač pa nje, ki so pustili globoke in častne stopinje na strmih in trdih življenjskih stazah, one, ki so nesebično delali, v neupogljivi veri in neomagljivi ljubezni, se izželi v žrtvi za druge, vsi majhni, nezatni in tihi, a zvesti in se izročili na križu najtežjih preizkušenj Bogu, te naj slavimo kot relikvije človeštva.

Te relikvije so v naših grobiščih, nje povečuje krizantema in praznik Vseh svetih.

Na praznik Vseh svetih je v cerkvi skrivnostna tišina. Zveličani vasujejo med svojimi, z njimi molijo in pojo, z njimi trpe in se z njimi vesele.

Na praznik Vseh svetih se pomikajo molčeče in številne skupine, čez osamelo polje, na grobišče svojcev. Ta dan se zganе vsak, tudi od zakrknjenosti otrpel in onemel, zganе se, vzame svečo, morda zveže celo šopek krizantem in jih nese na za-

rastli in osameli grob. — Ta dan je pokopališče mirodvor in — cvetna greda.

Ta dan me prešinja najtežje domotožje. K vam bi rada, zveličani, ki ste prosti morečega, k vam, ki gledate Resnico, vso čisto in jasno, k vam, ki prepevate svobodno najtišjo pesem človeških src — ki ste si dobri brez potvar — k vam bi rada!

Med vami, zveličani, bi rada bila, da bi od tam nemoteno brisala solze, pridrušene in skrite solze nedolžnih, zapostavljenih in onim, ki jih preganja krivica... Od tam bi bila varnejša in zanesljivejša nesebična pot med mladino, ki je še tako lepa, bogata, dovzetna in hvaležna!

Letos cvete tudi moja krizantema med sosednimi grobovi.

Oče!

Oče!

Za ledenim marčevim vetrom je posijalo sonce — in v siju prvih spomladnih žarkov si odšel...

Oče, Ti si bil, ki si me vpeljal v misterij Večnega. Ti si mi prvi pel in učil slovenske pesmi. Ti si me z vzgledom učil nesebičnosti, vestnosti, trpeti in molčati. In ti edini si me razumel, ko je bil križ: biti nesebičen in plemenit najtežji; nemo, a z menoj si trpel.

Bil si vzoren oče, skromen, a mož moči in dobrote. Brez besed si nas pustil. Oče! Ko bi slutil kaj si nam bil in koliko je vrzel, ker si odšel!?

Ne tožim... Moral si iti. Tvoje delo je bilo dovršeno. Zvestega služabnika je poklical Gospod po plačilo.

Oče, Tvoja večnost je lepa, ker je bila Tvoja vera tako globoka in ljubezen tako neizčrpna, misli na nas, da zmoremo preizkušnje, da bomo vredni Tebe in Večnega!

In ti, moja krizantema, ko se skloniš v poslednjem dihu na očetovo gomilo, povej mu, da tudi v zimski tišini ni sam, pač pa čuje ob njem spomin hvaležnih otrok.

Deklica na tuje gre...

Milenka:

VRNILA SEM SE K NJEMU...

Bilo je pred štirimi leti. Takrat je bila pomlad. Ob poti, po kateri me je vodilo življenje vsak dan, sem nekega dne nenadoma srečala mladeniča. Lep je bil, kot so bile lepe cvetoče poljane, skozi katere ga je usoda privedla predme. Imel je bogate svetle lase in oči sinje kot nebesna modrina. Najina pogleda sta se srečala... Kratek hip sva zastrmela drug v drugega in bilo je dovolj: iskra, katero je Bog ustvaril in jo namenil nama od vseh početkov, se je užgala in zaplapolala v plamen... In sva šla dalje, vsak v svojo smer. V sebi sem bila trdno prepričana, da se bo moral nekega dne nenadoma vrniti in me poiskati. To je bilo tako nujno, kot je nujna pot čebele k razcveli roži. On sam je brezdvomno moral občutiti isto.

In potem se nisva videla dolgo, dolgo. Slutnja v meni ni bila popustila niti za las. Naraščala je iz dneva v dan, in ko je bila tako silna in neukrotljiva, da bi jo bila lahko ujela med svoje dlani in jo dvignila v smer, kamor je tisto pomladno popoldne utonil ves tih in samotni, se je nenadoma pojavil pred menoj...

»Dolgo te ni bilo,« sem vzkliknila v silnem hrepenjenju.

»Nisem si upal priti. Bal sem se, deklica, daš mi je bilo vse te dneve, da bi se bil skoro zadušil.« In sva odšla z roko v roki, dve mladi duši, polni življenja in stremljenja za svetlimi cilji.

Potem pa je prišel dan, ko sem nenadoma vzela slovo. Še danes ne vem, kako se je moglo to zgoditi. Morda je bilo temu krivo mojih osemnajst let, kdo ve? Sredi tuje dežele sem srečavala moške. Mnogo jih je bilo, mladih, lepih in bogatih; z očmi, ki so bile sam smeh, in z očmi, ki so bile osamljene in žalostne in so imele moč pripogniti človekovo koleno pred posvečeno bolečino človekove duše. Mamili so me z lepoto svojih cvetočih obrazov, z eleganco brezhibno urejenih oblek, v katerih so se mi včasih zazdeli ko lutke. Ponužali so se mi z učenostjo univerz in s pesmijo gosli, ki je osvajala srca, sedeča pred razsvetljenimi odri svetovnega slove-

sa. Mamili so me z bogastvom razkošnih palač in z ničvrednim denarjem, katerega na srečo mrzlim izmed vseh stvari na svetu najbolj. A premamiti me ni mogel nihče, daši ne trdim, da nisem šla tistikrat iskat sreče po svetu. Kdo bi me razumel?! Tak je bil ukaz nemirne mladosti. — Smejala sem se vsem, ki so si prizadevali priti do mene, a na dnu srca sem bila žalostna in osamljena. Nisem si mogla predstavljati, kako neki naj bi se zgodilo, da bi pozabila na svetlolasega mladeniča, ki sem ga pustila doma in odšla od njega v svet. To se mi je zazdelo naenkrat tako nemogoče, kot je nemogoče odriniti otroka iz materega naročja. In sem se vrnila nenadoma, kakor sem nenadoma odšla. Osamljena in razočarana nad svetom, ki mi ni mogel dati ničesar. V meni je žgala ena sama vroča želja: poiskati mladeniča in mu izpovedati vse blodno iskanje nečesa, čemur nisem vedela imena in česar sploh najti nisem mogla. Ali mi bo odpustil?

Sredi poti so mi povedali, da leži bolan. Povedali so mi tudi to, da mnogo trpi radi mene, in da me še vedno — pričakuje... Sklonila sem glavo v silnem dojetju tega odkritja. Da, saj drugače ni moglo biti, kajti nisva bila sama, med nama je bil — Bog.

Ko sem stopila v bolniško sobo, je večerna zarja lila skozi okna. Jesensko cvetje za njimi je bilo bogato in razkošno v svoji tihni samotni lepoti. Njegov obraz je bil blede, blede; iz njega so zastrmele velike sinje oči v spokorno gloriozolo izgubljenega sina, ki se je vrnil nenadoma skešan in spokorjen... »Deklica, samo tebe sem še čakal...« To ni bil glas; to je bila duša, to je bil utrip srca, to je bila vsa njegova bit; to je bil — on sam.

»Odpusti«, sem dahnila in se sklonila čezenj. Vsa neizmerna globina v meni se je odprla njemu nasproti. — In spoznala sem z vso silo svojega duha, da bi ga ljubila z nezmanjšano ljubeznijo, četudi ne bi nikdar več ozdravil, takega kakršen je bil, bolan in brez moči. Moja ljubezen bi bila tem večja in silnejša, čim bolj nebogljjen bi bil v svoji veliki nesreči. Četudi bi bil star in betežen, in če bi se ga

gobe prijela, bi šla z njim kamorkoli. Kajti jaz sem ljubila — njega.

Toda on bo zdravel. Ozdravel zato, ker sem se vrnila in bo moč ljubezni nadkri-lila silo smrti. Vsak dan ga obiskujem in slednji korak, ki ga storim zanj, je posvečena molitev duše in srca. Skoraj bo zdrav in potem se bova vzela. Dnevi bodo odslej samo najini; odmaknjeni od tega sveta, zato, da bova mogla čim popolnejšo lepoto dati zopet nazaj: najina ljubezen naj bi po nama posvečala vso okolico, skozi katero bodo tonile najine življenjske stopinje. — Govoriva zelo malo. Dejanja in molk je delež najinega življenja. In v tem molku iščeva roko drug drugega, svetiva eden drugemu kot najjasnejša zvezda polnočnega neba.

Kdor ljubi resnično, ta živi, in to je najvišja sreča življenja.

Magda:

DEKLETU V TUJINI

Pozdravljeno, dekle,
tam daleč v tujini!
Glej, Tvoje Te sestre
pozdravljajo: Bog živi!

V krožku, sestra, si nam bila draga.
Ljubezen tiha Tvoja, blaga,
ožarjala naš krog je
v blag sijaj.
Naj čuva Te dobrotni Bog,

Njegova Mati mila!
Naj cvetje siplje Ti na pot,
naj varuje temotnih zmot
božanskih rok Te sila!

Milenki, Magdi in vsem slovenskim dekletom vsepovsod pošiljam prisrčen pozdrav! Toda kje ste druge, ki Vas poznam: Francka, Mímica, Lizika, Marička, Fanka, Jelka in druge? Čujte, doma kostanjem listje rumeni in odpada in zadnje cvetje po gredicah jemlje slovo... Lastavice so odletele na jug zato, da se drugo pomlad tem bolj gotovo vrnejo... A mi ljudje se največkrat ne vračamo; največkrat ne zato, ker bi se mogoče ne mogli ali ne smeli; ne; mi se ne vračamo zato, ker se nočemo vrniti. Ali ste že srečale kdaj siromaka ob poti, ki je prišel domov sa-

mo umret? Vse cvetje svoje mladosti, vse plodove svojih zrelih let je razsipal tujim deželam v naročje, nazadnje se je izčrpan vrnil po poslednje: po ljubezen rodne zemlje, ki mu vkljub bolečini lastnega materinega srca ne more dati druge ko grob. Da, taki smo ljudje, in jaz sem prepričana, da Bog nad nami joče... Marija.

*

V Valoniji je živel dolga leta kuharica Konstanca, ki jo v Belgiji poznajo le pod tem imenom. Vseh 50 let se je vrtela v kuhinji in imela opravka le s ponvami in lonci; za molitev ji je preostajalo le malo časa. Kadarkoli pa je imela kaj prostega časa, je narekovala v prijetnem valonskem narečju kuharske zapiske (recepte) vseh vrst in je ob svoji smrti vse te zapiske, ki jih je bil lep sveženj, zapustila za misijone. Čudna se nam zdi taka zapuščina! Toda, če povemo, da so vse te recepte po Konstancini smrti uredili in prevedli v lepo francoščino in dali tiskati knjigo, kuharsko knjigo in da je razprodaja te kuharske knjige prinesla od velike noči 1937 do velike noči 1938 lepo vsoto 30.000 frankov belgijskim misijonom, pa bomo videli, da to ni nikaka malenkost.

30 letnico katoliških ženskih društev v sudetskih deželah so praznovala katoliške

žene prav pred usodnimi dnevi na Češkem Iz poročil je razvidno lepo delo katoliških voditeljic v časih, ko je bil katolicizem močno oviran po raznih propagandnih organizacijah za češko nacionalno cerkev. Če vpoštevamo, da štejejo vse te organizacije nad 80 tisoč članic, je to znak velikopoteznega katoliškega ženskega gibanja.

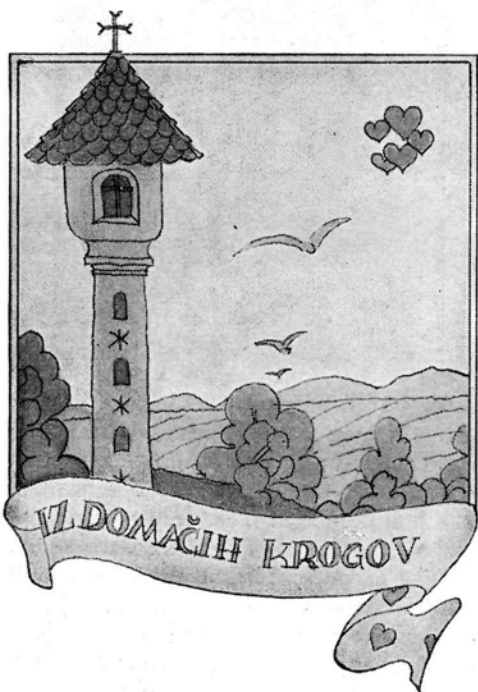
Češke katoliške žene imajo svoj list »Katolička žena«, ki je obenem pravi družinski list. Izhaja vsak teden v velikosti naše »Mladike« in seznanja čitateljice z vsem, kar je potrebno za sodobno ženo in je bogato ilustrovan. Ker izhaja v nad 20.000 izvodih, so slike izdelane v offset tisku. Cena posamezni številki je 50 haleru ali 24 čK letno.

Na oklic je prejel katoliški časopis v Brooklynu v Ameriki toliko paramentov in cerkvenega posodja od svojih čitateljev, da bo mogoče z njimi opremiti nad sto duhovnikov v Španiji, ki so bili vsega te-

ga oropani v revoluciji in jim bo sedaj zopet mogoče vernikom deliti versko tolažbo.

Nova rast katolicizma v severnih deželah se vzbuja v zadnjih letih. Od 16. stoletja dalje so severne dežele v veliki večini protestantske, kakor to izvemo iz vseh literarnih del teh dežel. Švedska in Norveška sta imeli do nedavna le tu pa tam nekaj katoličanov, ki so povečini došli iz drugih dežel. V glavnem mestu Danske, v Kopenhagnu so se nedavno naselile benediktinke iz Beurona in Chiemskega jezera, 14 po številu. Nanovo sta že vstopili dve sestri: prva švedska zdravnica, druga pa je mlada Nemka. Benediktinke bodo zopet vpeljale po svojih pravih redovni oficij s petjem, ki je že izza časa reformacije na severu popolnoma utihnilo. Morda je to začetek in se polagoma tudi te severne dežele povrnejo v naročje katoliške Cerkve?

*

Marica:

SESTRI MALČKI

Tam na gomili sveži,
lučica brli...
naj plamen njen globoko v zemljo ti pove,

kako je v vrstah naših prazno,
odkar te ni...

Kot solnčni žarek, poln življenja
si nam bila;
kjerkoli prišla si med nas,
je pesem tvoja boli naše razmahnila,
na licih naših,
solzo vsako osušila. —

A včeraj, draga, — med žarom sveč,
odeta v belo cvetje nema si ležala...
a vendar nihče se ni vživel še v resnico,
da pesem tvoja, se nikoli več ne bo glasila,
da, sестrica, predraga, — nikoli več med nas
ne boš se povrnila.

Globoko tonemo v bolest in duše
v črno žalost so odete;
povsod te iščejo še zdaj oči,
poslušamo —
a slišimo le bolni zvok,
pesmi tvoje mlade, — neizpete!
Počivaj mirno, sestra naša!
Za vedno rešena si zemskega trpljenja,
spominjaj se tam gori nas,
saj duša tvoja poje pesem zdaj, —
večnega življenja...

Lojzka Horvatičeva:

ZADNJI OBISK

Med dehtečim zelenjem in belimi svečami
tiho nekdo leži
in s toplim usmevom,
kot nekda v zdravju —
v obraz mi objokan strmi ...

Moj Bog! Kako hitro
se je čaša mladosti zdrobila!
Trideset komaj pomladi —
in grenka ji smrt je življenje izpila ...

*

Beli venci se kopicijo ob odru
in jaz bežim.
Ni treba vedeti ljudem,
da ob obisku zadnjem tem trpim ...

Mgd. :

SPOMIN NA UMRLO ŽENO.

Samo še enkrat bi zaigral na vijolino
in potem bi jo razklal na dvoje,
ker ni več Tvoje
dobre duše,
da bi razumela mojo bolečino.

Oh, sanjam ...

Ne, ne!
Natanko vidim Tvoj obraz,
kakor tisti grenki čas,
ko si me samega zapuščala za večno ...
Nikdar ne zabim uro to nesrečno.

*

Sama sva bila.
Luč medla nama je svetila ...
Bdel sem pri Tebi; Ti si pokojno počivala,
morda poslednjikrat o meni si sanjala —
naenkrat pa si se mi sladko nasmejala
in v večnosti končala poslednji si pozdrav.
Otožno je zapel takrat mrtvaški zvon preko
dobrav ...

*

Od takrat nisem več igral vijoline,
vsi moji dnevi bili so brez sonca,
danes pa bi rad poslušal melodije
Tvojih citer
in Tvoje črne kodre bi poljuboval
brez konca ...

A Tebe ni ...

Vse je minilo,
le vetrič jeseni
prinaša nad Tvojo gomilo
moje tihe žalostne pozdrave.

M. Žnidaršič:

NIHČE JE REŠIL NI ...

† Karlu Pepelnjaku k obletnici njegove
smrti.

Bil si eden izmed tisočerih,
ki blodimo in iščemo poti,
iz teh brezsončnih, mračnih dni.
Mi nočemo noči,
k svetlobi, k soncu naš pogled hiti!
A vendar, glej nikogar, prav nikogar ni,
ki doumel bi naše težnje in boli.
Uganka sem jim jaz,
uganka bil si Ti.
Nihče je rešil ni ...

† ANIKA RAVŠLOVA.

V sredo 14. septembra je žalostna pe-
sem zvonov v Središču oznanjala, da
spremljamo na zadnji poti prerano umrlo

Aniko Ravšl, načelnico dekliškega krožka, agilno delavko dramatičnega odseka, vneto cerkveno pevko in dobro Marijino družbenico. Sedaj, ko je nimamo, šele čutimo, kako hud udarec za vse naše društveno življenje pomeni njena smrt. Krasen pogreb, ki so se ga udeležile tudi članice sosednih dekliških krožkov v krajih, je bil najlepši dokaz, kako veliko priljubljenost si je s svojim požrtvovalnim društvenim delom pridobila. Vemo, da je za vse dobro, kar je storila, prejela najlepše plačilo pri Bogu. Vsi pa jo bomo ohranili v hvaležnem in častnem spominu. Njeno vsestransko požrtvovalno delo nam bo svetel vzor v društvenem življenju.

GOSPODINJSKI TEČAJ V KROPI

Da imajo kroparska dekleta spričo svojega obilnega in napornega dela, bodisi v službi ali doma, tudi dokaj smisla za izobrazbo, dokazuje to, da so organizirale gospodinjski tečaj, kjer so se naučile stvari, ki jih v življenju lahko najbolj s pridom uporabijo.

Dekliški krožek je v ta namen zaprosil Slovensko krščansko žensko zvezo iz Ljubljane, ki je vso zadevo vzela v roke. Pokroviteljstvo tega tečaja je prevzel tukajšnji gospod župnik Franc Kanduč.

številu z zanimanjem sledila. Največ ve-selja pa so seveda imele s kuho in ročnim delom. Gospodična Anica jih je z razumevanjem in potrpežljivostjo vodila v tajne gospodinjske umetnosti. — Seznanile so se s pripravljanim marsikaterih do-slej neznanih jedil od preprostih do bolj-ših. Brez dvoma je, da skrbna gospodinja veliko pripomore k res pravemu družin-skemu življenju, ker končno je tisti, sicer banalni pregovor, da »ljubezen gre skozi želodec«, vendarle resničen.

Da se je mogel tečaj vršiti, gre naj-večja zahvala Slov. kršč. žen. zvezi, ki je

Gospodinjski tečaj v Kropi.

Dne 2. maja so se dekleta udeležile sv. maše in popoldne ob dveh je tajnica Slov. kr. ž. zveze otvorila tečaj. Obrazložila je zbranim dekletom, kako velikega pomena je gospodinjska izobrazba za dekleta, bodisi, da je pri domačem ognjišču, bodisi, da je v službi. Razložila je učno snov, ki obstoja iz vzgojeslovja, hranoslovja, gospodinjstva, zdravstva, lepega vedenja vrtnarstva, kuhanja itd. Takoj nato pa so začela dekleta v kuhinji s praktičnim učenjem.

Poučevala je gospodična Anica Pušenjakova. Predavanjem, ki so trajala 8 ur tedensko skozi 4 mesece so dekleta, 14 po

ne samo vzela vodstvo tečaja v svoje roke, ampak ga je tudi sicer v marsičem podprla. Posebno priznanje gre tudi tukajšnjemu Konsumnemu društvu, ki je brezplačno odstopilo prostore za kuhinjo in prodalo živila po znižani ceni, pa tudi Žeb-ljarski zadruzi, ki je odstopila prostor za predavanje in svojim članicam - tečajnicam plačala učnino. Razumevanje sta pokazali tudi občina in hranilnica, ki sta tečaj gmotno podprli. V znak zahvale so dekleta povabile zastopnike teh ustanov na zaključni obed, ki je potekal v zelo prijetnem razpoloženju.

Krona tečaja pa je bila gospodinjska

*Del razstave na gospodinjskem
tečaju v Kropi.*

razstava, ki je bila 8. septembra v Zadrudnem domu. Treba je bilo pokazati občinstvu, ki je s simpatijami spremljalo tečaj, da so se dekleta res nekaj naučila in da so bila podpore vredna. — V lepo opremljeni dvorani so bila razvrščena po dolgih mizah: na eni strani ženska ročna dela od mašenja in krpanja, otroškega, moškega in ženskega perila, pa do modernih v okusni izdelavi, po srednji mizi različne sladkosti tega sveta, od preprostih keksov in krofov, do okrašenih in različno oblikovanih tort. Dalje so bile na posebni mizi steklenice z vloženim sadjem in sočivjem. Pozornost je zbujal kmetski kotichek, stoli in miza s skledo žgancev in kislega mleka. Številno občinstvo, ki je prišlo na razstavo, je bilo zadovoljno in že ob zaključku je bilo vse pecivo razprodano.

Tako je bil gospodinjski tečaj zaključen; dekleta pa naj le še naprej iščejo pota, kako bi se mogla v tej ali oni stroki izpopolniti in se izobraževati.

DUHOVNE VAJE

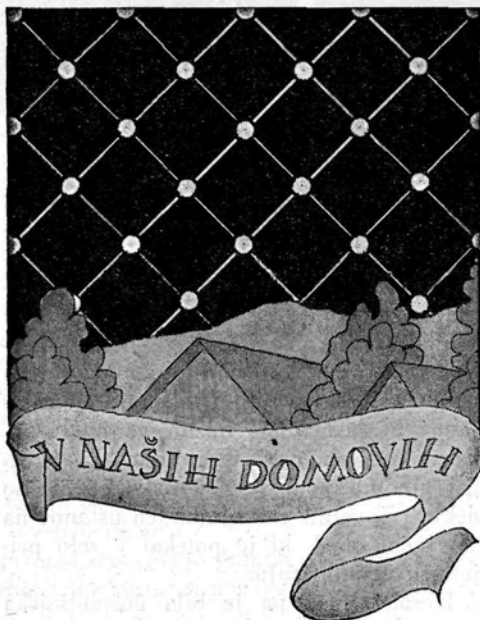
v Domu Device Mogočne bodo:

Za dekleta od 5. do 9. novembra in od 26. do 30. decembra, za žene in matere od 10. do 14. decembra. Pričetek prvi dan ob 6. uri zvečer, sklep zadnji dan zjutraj. Oskrbnina 100.— din. — Prijavite se na Predsedništvo Lichtenthurnovega zavoda v Ljubljani, Ambrožev trg 8.

Katera izmed Vigrednic bi hotela prodati te-le letnike Vigredi: 1926, 1928, 1933, 1936, naj naznani svoj naslov upravi Vigredi, Ljubljana, Masarykova, 12.

PRI KAVI

S praznikom vseh svetnikov vstopimo v krog tople domačnosti, v krog družabnosti, in vonj po kavi in čaju nas že draži, če samo slišimo o njem in nam budi spomine na prijetne ure, ki smo jih prekrاملjali s prijateljicami in znankami. Naše mamice so ljubile kavo, čaj je bil na vrsti le o boleznih, drugače te »vode« niso cenile. Pa turči danes dobiš še strastne ljubiteljice dobre kave, ki se priznajo le zato k čaju, ker je bolj sodoben, moderen. Danes vse prireja čajanke, povabiti na čašo kave, je pa starokopitno in to je za naš čas gotovo najhujši očitek. Morda pa le ustrezemo skritim željam premnogih ljubiteljic kave, če se malo pomudimo pri njej. Dobra kava! To ni nobena umetnost! Kupiš pač najboljšo kavo, ki jo dobiš, pa boš skuhal najboljšo kavo, na

katero boš lahko ponosna. O, tako preprosta pa ta zadeva le ni! Tudi iz najboljše kave lahko skuhaš prave pomije, trdijo strokovnjaki. Mojstri v kuhanju dobre kave so naši južni bratje. Morda zakotne kafane v Mostarju ali Prilepu niso na višku moderne higijene ali kavo imajo tako, da se vsi naši luksuzni lokali lahko skrijejo pred njimi. Težko boš pa zvedela za skrivnost, kako to napravijo. »E, to se tako uradi!« bo vse, kar boš zvedela na tvoja poizvedovanja. Pa poskusimo skuhati dobro kavo po naše! Morda nam tudi uspe.

Za kavo rabimo kavo in vodo. Zato moramo pri kuhanju paziti na kavo in na vodo. Kava naj bo kar moč sveže žgana ali vsaj sveže zmlata. Navada, da se kava kupuje kar zmlata, je dobri kavi v škodo. Res ti jo v trgovini fineje zmeljejo, a ker je le ne moreš vsak dan sproti kupiti, se ti razdiši in ker so pri kavi glavno eterična olja, ki ji dajejo aromo in okus, je jasno, da iz stare zmlate kave ne moreš kaj prida skuhati. Važna je voda. Ni vseeno, če v kavno ponev naliješ tople vode, ki se je že ure in ure grela na štedilniku ali celo v kotlu. Voda naj se vedno sveže natoči. Po krajevnih razmerah so raztopljene v vodi majhne in najmanjše množine tistih mineralij, s katerimi pride voda v stik. Te množine so pa dovolj velike, da povzročajo dober ali slab okus kave. Zato je prav mislila tista gospodinja, ki je na čezmerno hvalo njene kave odgovorila: »Ko imamo pa tako dobro vodo.« Preizkusi več vrst kave, da boš spoznala, katera se najbolj prilega vodi, ki ti je na razpolago. Navadno kuhamo kavo kar v ponvi in sicer tako, da v vrelo vodo, kateri smo že prej dodale cikorijo, vsujemo zmlato kavo, pustimo dobro prevreti, da voda prekipi kavo in se ta potem lahko usede. To še pospešimo, če dodamo kanec mrzle vode, premešamo in pokrito postavimo vstran. Nekateri pa smatrajo za nujno, da se kava kuha v strojčku. Tam se kava s cikorijo ali kakim drugim dodatkom dobro stlači in se potem polije s kipeče vrelo vodo. To je najprimitivnejši kavni strojček, ki so ga poznale že naše babice. Ima pa to slabost, da premalo izluži vse dragocene snovi, ki jih vsebuje kava. Danes se dobe že

mного bolj ekonomični aparati, ki so pa še precej dragi, vendar kavo vse boljje izrabijo in se s tem splača nabava. Marsikdo je velik sovražnik vsake cikorije in raznih dodatkov h kavi. S temi dodatki kave ne izboljšamo, temveč ji pripomoremo le do lepše barve. Zelo lepa je kava z dodatkom žganega sladkorja ali žganih kakavovih zrn. Zadostujeta že dve zrni na liter kave. Če jih ne moreš dobiti, jih lahko nadomestiš z noževo konico kakava. Žgan sladkor pa tudi rabimo za kavni ekstrakt, ki nam služi zlasti poleti na izletih ali na poti, kjer nam je dobra kava okrepčilo in poživilo. Za kavni ekstrakt žgemo v železni ponvi 12 dkg sladkorja, da postane temnorjav, potem zalijemo s $\frac{1}{2}$ l vode in pustimo, da zavre. To tekočino potem prav počasi vlijemo čez 8 dkg fine zmlate kave. Ekstrakt se drži v zaprti steklenici cel mesec in te marsikdaj reši iz zadrege. Zlasti se priporoča za dodatek h kremam in nadevom itd.

H dobri kavi pa spada dober kruh ali kruhki, domače žemljice in rogljički in krona lepo pogrnjene kavne mize, dober šarkelj.

Mlečni kruh h kavi. Stresi v skledo 75 dkg lepe bele moke, stopi v nekaj žlicah mleka 25 g kvasu, dodaj žličko sladkorja in vlij v moko, malo pomešaj z moko in z moko tudi pokrij ter pusti, da vzhaja. Medtem stôpi v približno $\frac{1}{2}$ l mlačnega mleka 12 dkg presnega masla ali pol masla pol pa masti, dodaj polno žlico soli, 3 dkg sladkorja in zamesi v moko, ko je kvas toliko vzhajal, da so se pokazale razpoke v moki, s katero si ga pokrila. Testo dobro vgneti in pusti počivati 1 uro. Potem ga zopet pregneti, oblikuj štruco in jo položi na namazano pekačo. Ko dobro vziđe, jo z ostrim nožem nareži navskriž, pomaži z rumenjacom in počasi peci 1 uro v dobro segreti pečici.

Rogljčki. Stresi na desko 28 dkg moke, sesekaj vanjo 18 dkg presnega masla, dodaj 1 jajce, 3 rumenjake, 4 dkg sladkorja, soli in 25 g v 4 žlicah mleka stopljenega kvasu. Testo vgnetaj, da je popolnoma gladko in ga pusti kar na deski pokrito vzhajati. Potem testo zvaljaj za nožev rob debelo in ga zreži najprej na štirikotnike, prereži te čez polovico, da dobiš

trikotnike, jih tesno zvij, oblikuj rogljičke in jih pusti še pol ure shajati. Potem jih namaži z stepenim jajcem in speci. Zelo dobri so ti rogljički tudi z nadevom.

Makov nadev. $\frac{1}{4}$ kg zmletega maka skuhaj v $\frac{1}{4}$ l mleka in zmešaj z limonovo lupinico, cimetom, 2 dkg rozin, 10 dkg sladkorja in 6 dkg presnega masla.

Orehov nadev: Zmešaj z $\frac{1}{8}$ l vročega mleka 35 dkg zmletih orehov, 18 dkg sladkorja, limonovo lupinico in žlico ruma. Oba nadeva se uporabljata mrzla.

Kvašen šarkelj. 2 dkg kvasu stopi v 2 žlicah mlačnega mleka, dodaj žličko sladkorja in žlico moke, dobro stepi, posuj z moko in pokrito postavi na toplo, da vziđe. Medtem mešaj 12 dkg presnega masla, 4 dkg sladkorja, limonovo lupinico, ščep soli, kavno žličko ruma in 3 rumenjake. Ko je dobro naraslo, primešaj 30 dkg moke in vzhajani kvas. Dodaj po potrebi mlačnega mleka, da dobiš precej mehko testo. Dobro vtepa; ko je testo že gladko in mehurčkasto, dodaj še 6 dkg rozin in napolni v namazan in z moko potresen model in deni vzhajati. Ko vziđe, ga daj v pečico in lepo rumeno zapeci. Če je pečen, poskusi z iglo, s katero prebodeš šarkelj in pogledaš, če je suha in čista.

Šarkelj s praškom. Vmešaj $12\frac{1}{2}$ dkg presnega masla, 15 dkg sladkorja, ščep soli, 2 rumenjaka, sok polovice in lupino cele limone, dodaj počasi dobro $\frac{1}{8}$ l mleka, 3 dkg pšeničnega zdroba, 3 dkg krompirjeve moke in 20 dkg pšenične moke, kateri si že prej primešala cel pecilni prašek. Nazadnje dodaj še sneg 2 beljakov, stresi v namazan in z moko potresen model in postavi takoj v pečico. Pečica naj bo dobro segreta, zato je dobro, da šarkelj v začetku pokriješ s papirjem, sicer se prehitno naredi skorja, ki pozneje razpoka. Pečen šarkelj stresi na krožnik in ga dobro potresi s sladkorjem.

KUHARSKI ZAPISKI ZA NOVEMBER

Sarma. Sfaširaj $\frac{1}{4}$ kg sveže svinjine ali $\frac{1}{4}$ kg govejega mesa in 5 dkg prekajene slanine, $\frac{1}{4}$ kg prekajenih reberc ali šinka. Primešaj 10 dkg napol kuhanega riža, zabeli s precvrto čebulo in zelenim pe-

teršiljem, osoli, oporaj in primešaj eno jajce. Iz te zmesi naredi za prst dolge klobasice in zavij vsako posebej v 1—2 lista poparjenega svežega ali kislega zelja. Potem daj v kozico žlico masti, precvri pol sesekljane čebule, dodaj žlico sladke paprike, $\frac{1}{2}$ kg kislega zelja, $\frac{1}{2}$ kg kuhanih in pretlačenih paradižnikov in zalij z juho ali vodo. Na to zelje naloži pripravljene klobasice, polij z $\frac{1}{8}$ l kisle smetane in pokrito pari 1 uro. Sarma je samostojna jed. Poleg nje postrežemo s krompirjevim pirejem ali kako krompirjevo prilogo.

ČAS JE DENAR!

Za gospodinjstvo, zlasti pa še za pranje, pomeni danes mencanje perila samo izgubo časa in energije. Danes si lahko vse gospodinje olajšajo pranje perila, tako da se jim ni treba več bati tega dela. Morajo samo preudariti, koliko si prihranijo na času, trudu in denarju, če uporabljajo za pranje perila *Schichtov Radion*.

Telečja rižota z gobami. $\frac{1}{2}$ kg na kocke zrezanega telečjega mesa zmešaj z 10 dkg na listke zrezanih gob in odišavi s soljo in poprom. Segrej 8 dkg masti in prepraži veliko sesekljano čebulo, dodaj meso in gobe, malo kumne, paprike in strtega česna in praži, da se meso posuši. Dodaj 25 dkg suhega riža, še malo praži, zalij s $\frac{1}{2}$ l vode in pokrito pari, da se riž zmehča. Za na mizo ga dobro potresi z naribanim sirom.

Fižol s slanino. Namoči zvečer 30 dkg belega fižola ali fižolice. Drugo jutro ga odcedi in samo toliko zalij s svežo vodo, da stoji za prst čez fižol. Dodaj soli, pol listka lorberja, dva vršička timijana, malo zelenja od zelene in kuhaj do mehkega. Prepraži 15 dkg prekajene slanine, da samo malo zarumeni, prepraži še veliko sesekljano čebulo, pa tudi to samo svetlorumeno, dodaj zrno strtega česna, za oreh paradižnikove mezge, malo kumne, popra in paprike in stresi v fižol. Če bi bilo le pregosto, dolij malo vode. Poleg tega fižola lahko postrežeš z vodnimi cmocki ali opečeno posebno salamo.

Krompirjeva solata. 1 kg kuhanega in olupljenega krompirja zreži na bolj debele rezine, zmešaj s soljo, poprom,

ščepcem sladkorja, sesekljanim zelenim peteršiljem in čebulo in okisaj z bolj milim vinskim kisom. Solata naj ne bo pre-mokra in naj tako stoji 2 ure. Medtem zmešaj $\frac{1}{4}$ l goste kisle smetane s celim jajcem, kavno žličko moke in malo soli. Stepaj nekaj časa mrzlo, potem pa postavi na štedilnik, da prevre, zmešaj takoj med okisan krompir in pusti na hladnem še dve uri. Po potrebi, dodaj še kisa.

ODGOVORI NA VPRAŠANJA IZ ZDRAVSTVA

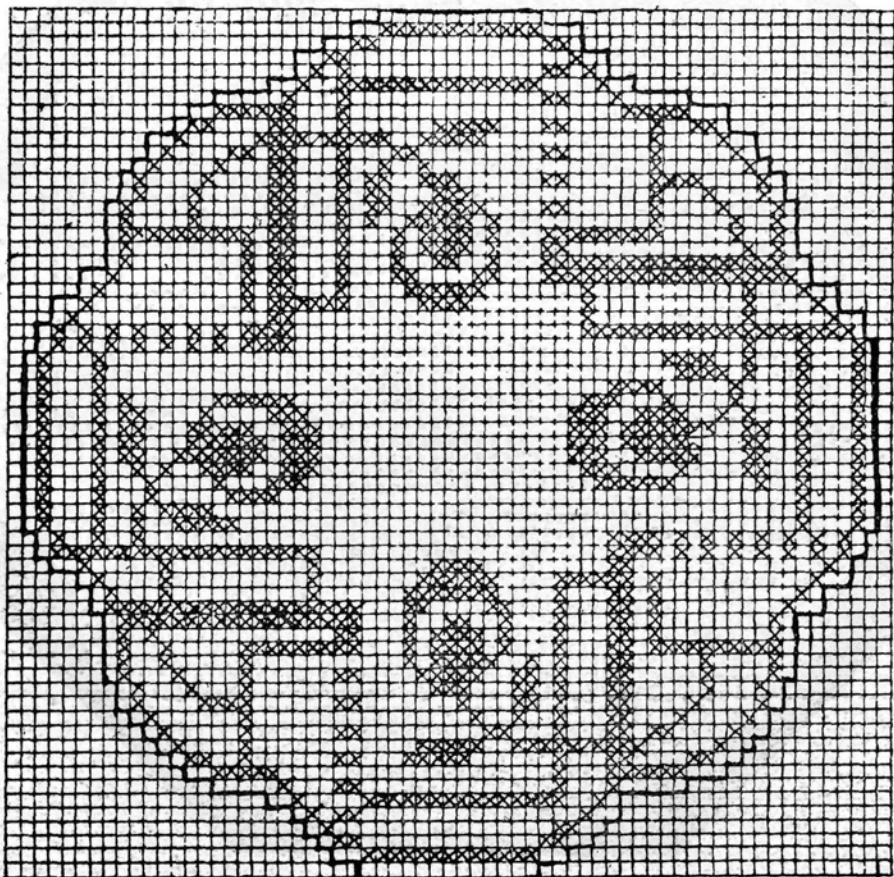
Odgovarja dr. M. Justin

S. M. — Če se sončne pege dajo odstraniti brez pudra, vprašujete. Pustite jih! Spomladi se Vam bodo vračale vsako leto. Imate tak telesni ustroj. Če pa le hočete vendar omiliti in zmanjšati to nadlogo, se morate zaupati kožnemu specialistu.

Ista. — Če s kolesom norite po cesti, Vam v prsih piska in hrope. Vprašujete, če ste radi tega jetični.

Če človek divja s kolesom, izpostavlja svoje srce velikemu naporu, morda prevelikemu. Saj je baš kolo ono, kar je že marsikateremu pretiranemu biciklistu povzročilo razširjenje srca. Vam in vsem, ki ne znate kolesa rabiti previdno in po pameti, resno svetujem tole: S kolesom vozi le oni, ki ima zdravo srce, vsak vozi le toliko in tako dolgo, kakor mu narava pove, da je prav. Če srce začne preveč biti in v prsih že hrope, je to gotovo že preveč. Bregov in strmin ne skušaj zmagovati! Stopi doli, če hočeš, da boš dolgo rabil kolo! Vse po pameti! Zlasti začetniki.

Cvetka stara 28 let. — Delate na polju, imate redno perijodo; po perijodi pa se Vam stalno pojavlja nečista voda in to traja par dni že več let. Istočasno čutite bolečine v spodnjem delu života in Vas rada boli glava. Prosite za pojasnilo. Bodite veseli in kar zadovoljni, da je tako. Tista nečista voda par dni po perijodi in

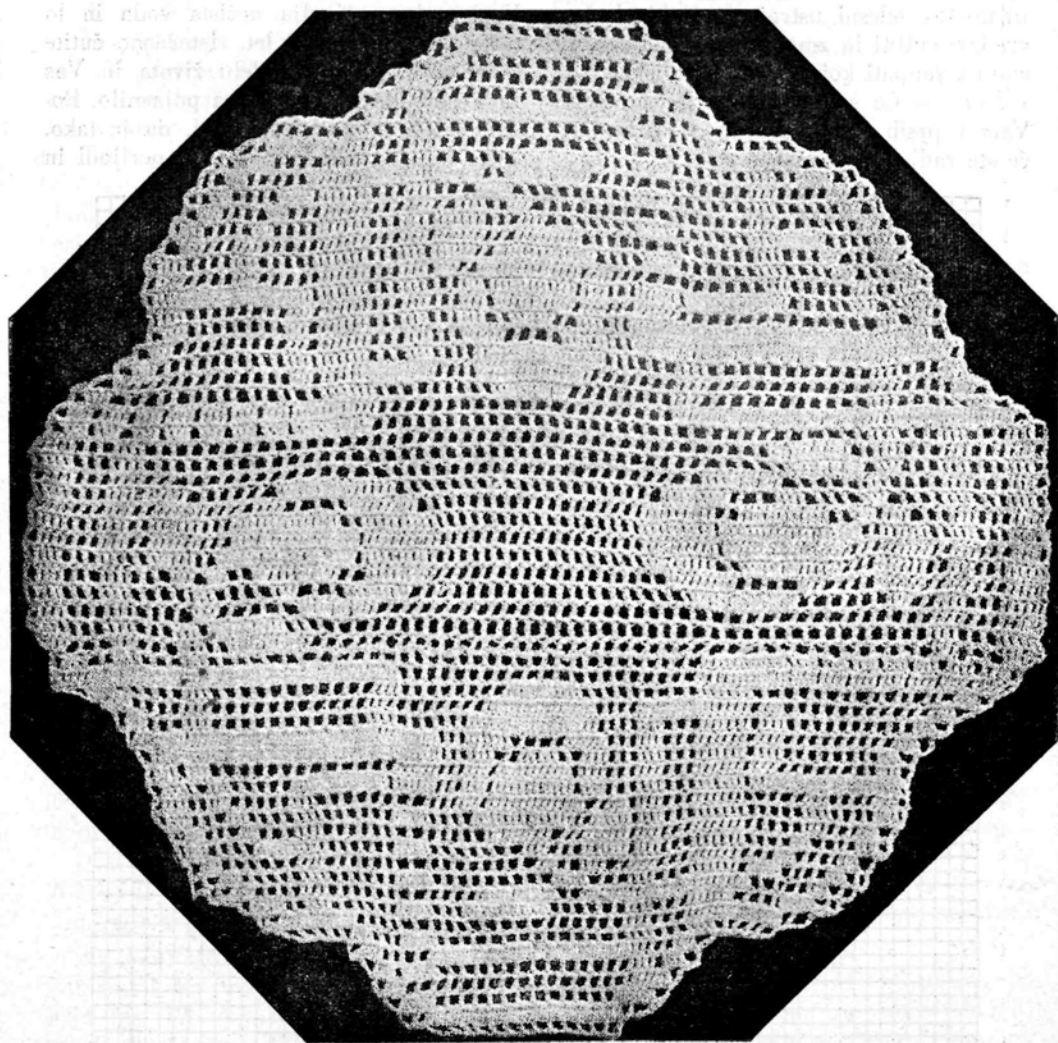

ona slabost in malo bolečin ob perijodi ne pomeni nič. Zdrava ste, nič več si ne belite glave in delajte lepo dalje in katero zapojte, pa Boga hvalite, da je tako.

M. A. iz L. pri C. — Kako dolgo bo Vaša mati še živel in če bi bila srečna s tem človekom, ki Vam je sedaj za možitev na razpolago, mene kot zdravnika vprašujete. Nisem vedeževalec in prorok, niti ne znam kot ciganka brati iz roke — na daleč še manj. Če bi znal na taka vprašanja odgovarjati, bi bil že davno milijonar. Pa ne bom znal nikoli, niti ne bom nikoli milijonar. Vi ste revica, ker Vas take reči tako mučijo. Proč z njimi, pa resno delajte; le mater spoštujte in kaj takega ne sprašujte!

Dekliški krožek Brdo ob odhodu voditeljice gđc. učiteljice Rezike Šornove.

Kaj je v njej?

Od zunaj tega ne vidimo. Skrinja je lahko prazna, lahko je pa tudi v njej kaj prav dragocenega. — Tudi pri žitni kavi ne vidimo od zunaj, ali imajo zrna v sebi samo žgano škrobovino ali praženi slad. Pri Kneippovi seveda že vemo, da ima vsako zrnce v sebi dragoceno praženo sladno jedro. To je pa tisto, kar naredi kavo iz Kneippove tako okusno, zrnati kavi podobno in aromatično.

kneippova SLADNA KAVA

DOBRE KNJIGE

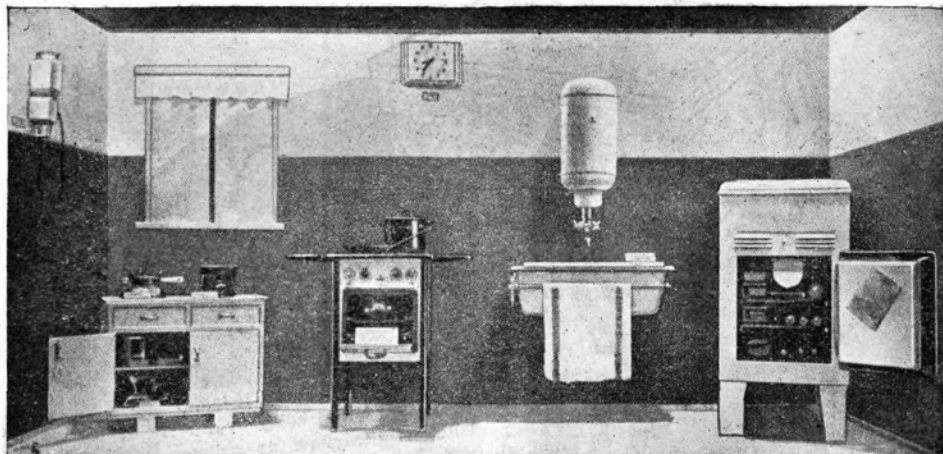
Po *Mariji k Jezusu*. Marija v Lurdu — oznanjevalka večnosti in vodnica k pravi sreči. Duhovno romanje v Lurd ob 80 letnici Marijinega prikazovanja. Priredil J. M. Seigerschmied. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Letošnje leto smo po naših cerkvah brali te šmarnice. Ker pa je mnogo Vigrednic, ki bi si rade nabavile to knjigo tudi za domače branje, jim sporočamo, da se dobe še vedno v Jugoslovanski knjigarni za malenkostno ceno din 18.—

Tudi za mesec junij je preskrbela uprava Glasnika za lepo branje *Posvečena družina*, ki je tudi razdeljeno na 30 poglavij kakor šmarnice in tudi na mnogih krajih »vrtnice« prav tako praznujejo in opravljajo, kakor šmarnice v maju. Ker pa je sedaj v jesenskem in zimskem času več časa za domače branje, priporočamo, da si Vigrednice nabavijo to knjigo in jo naroče pri upravi Glasnika, Ljubljana, Zrinjskega c. 9. Stane broš. izvod din 15.—, vezan pa din 22.—. Tudi vse knjigarne imajo to knjigo naprodaj.

Iz belih noči. Ivan Čampa. Pesnik, ki je tudi Vigrednicam znan pod imenom Vane Betkin je izdal nekaj svojih pesmi v drobni knjižici. Vigrednice, ki ga že poznajo, bodo rade kupile to knjižico za ceno din 12.—. Dobe jo po vseh knjigarnah ali pa pri pesniku samem, Jegličeva c. 10.

Družba sv. Mohorja v Celju je izdala lepo povest Mare Husove »Živa plamenica« kot ponatis. Ta povest je izhajala skozi vse leto v prejšnjem letniku Mladike in so jo žene in dekleta zelo rade prebirale. Zelo primerno je, da si nabavijo za svojo knjižnico to knjigo, ki stane za ude broš. din 21.—, vezana 30.—, za neude broš. 28.— din, vez. din 40.—.

Za 400 letnico božje poti na Sv. Gori pri Gorici je Misijonska tiskarna izdala Joža Lovrenčičevo »Legenda o Mariji in pastirici Uršiki«. Znana nam je sicer že ta legenda, vendar jo v lepih verzih še rajše prebiramo. Cena broš. din 6.—, vezani din 10.—. Naroča se v Misijonski tiskarni v Grobljah, dobi se pa tudi v drugih knjigarnah.

Nizka cena električnega toka za elektrificirana gospodinjstva omogoča dandanes vsakomur, da si uredi svoj dom času primerno in preide polagoma k električni ureditvi kuhinje, kopalnice in pralnice, da si omisli električne peči za prehodno dobo in se odloči za električne čistilne aparate.

Cena toku je znižana

na 90 para za kilovatno uro

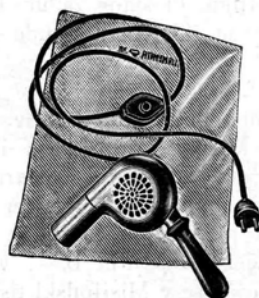
pri zjamčeni mesečni porabi.

Nočni tok po 60 para za kilovatno uro.

Podrobnosti in pojasnila daje

RAVNATELJSTVO MESTNE ELEKTRARNE

Krekov trg 10-II.

**„Chlorodontove oglase
naj čitam ?**

Zakaj pa? Saj nisem več majhen otrok, ki bi mu bilo treba vtepati čiščenje zob. Ali pa mar mislite, da kdaj pozabim očistiti si zjutraj najprej zobe . . . . . ?“

Aha, smo že skupaj, dragi prijatelj! Če bi čitali naše oglase, bi vedeli, da je zobna nega s Chlorodontom pred spanjem važnejša kot zjutraj. Sicer se začno ponoči ostanki hrane kisati in povzročajo zobno gnitje (karijes). Zato: „zvečer kot zadnje Chlorodont - potem šele v posteljo!“

Domači proizvod

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le

Vzajemna ← **LJUBLJANA**
zavarovalnica ↓ **Miklošičeva 19**

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt; rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«. Zavarujte sebe in svoje imetje vedno pri naši domači slovenski zavarovalnici.

Pri teh dveh konjih
vidite,

da je eden lep, zdrav, —
drugi pa kljuse. Pri milu
pa oči težko presodijo,
katero je dobro in ka-
tero ne. - Terpentinovo
milo Zlatorog pere kljub
svoji izdatnosti temeljito
čisto in prizanesljivo;
perilo pa postane voljno
mehko in prijetno po-
duhteva.

Zlatorog

TERPENTINOVO MILO

